

13.1.6.1. Sociálna infraštruktúra

13.1.6.1.1. Školstvo

Infraštruktúra vzdelávania

Vzdelávacia politika na Slovensku je otvorený systém, ktorý zahŕňa všetky procesy riadenia, financovania, organizácie a fungovania vnútorných a vonkajších vzťahov so zainteresovanými vzdelávacími subjektmi v oblasti vzdelávania. Hlavným cieľom je podporovať rovnaké vzdelávacie príležitosti pre žiakov s uplatňovaním princípov celoživotného vzdelávania tak, aby získali kvalifikáciu požadovanú trhom práce a zamestnávateľom.

Najzávažnejším dokumentom vzdelávacej politiky je vládou SR schválený Národný program výchovy a vzdelávania v Slovenskej republike na najbližších 15 až 20 rokov. Slovensko má od 16. 2. 2005 vlastnú národnú Lisabonskú stratégiu – Stratégia konkurencieschopnosti Slovenska do roku 2010: Lisabonská stratégia pre Slovensko. MŠ SR vypracovalo Akčný plán pre vzdelávanie a zamestnanosť. Nosnými sa stali 3 hlavné piliere: transformácia tradičnej školy na modernú, kvalita vysokoškolského vzdelávania a stratégia celoživotného vzdelávania.

Novovzniknutá Koncepcia dvojúrovňového modelu vzdelávacích programov v oblasti odborného vzdelávania a prípravy v SR pomáha identifikovať problémy vyskytujúce sa v oblasti školského transformačného procesu. Zároveň pomáha uskutočniť spoločné zámery dané v Prioritných úlohách MŠ SR na roky 2006 – 2010.

Vstúpením do platnosti zákona č. 245/2008 Z.z. o výchove a vzdelávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov sa existujúca sústava škôl transformovala do novej súčasne platnej sústavy, ktorú tvorí: **materská škola, základná škola, gymnázium, stredná odborná škola, konzervatórium, školy pre deti a žiakov so špeciálnymi vzdelávacími potrebami, základná umelecká škola a jazyková škola.**

Školy pre deti a žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami sa zriaďujú:

- pre zdravotne znevýhodnených (MŠ, ZŠ, SŠ, praktická škola, odborné učilište),
- pre nadaných,
- pre sociálne znevýhodnených.

Základná umelecká škola zabezpečuje umeleckú výchovu a vzdelávanie podľa vzdelávacieho programu odboru vzdelávania prevažne pre žiakov základnej školy. Organizuje aj štúdium pre deti vo veku pred plnením povinnej školskej dochádzky, žiakov stredných škôl a dospelých. V týchto školách sa zriaďujú hudobné, výtvarné, tanečné a literárno-dramatické odbory.

Jazyková škola poskytuje jazykové vzdelávanie v cudzích jazykoch podľa vzdelávacieho programu, organizuje aj vyučovanie cudzích jazykov s odborným zameraním a pripravuje na prekladateľskú a tlmočnickú činnosť.

Vzdelávacie programy sú spracované v dvoch úrovniach: štátny vzdelávací program a školský vzdelávací program. Novo definované sú stupne vzdelávania. Pre vypracovanie obsahu vzdelávania podľa jednotlivých stupňov vzdelávania sa používa **medzinárodná klasifikácia vzdelávania ISCED** (International Standard Classification of Education). Uplatňuje sa aj v rámci Štátneho vzdelávacieho programu.

Podmienky na zabezpečenie odborného vzdelávania a prípravy žiakov v stredných odborných školách a postavenie a úlohy orgánov štátnej správy, samosprávnych krajov a zamestnávateľov pri ich zabezpečovaní sú riešené v zákone č. 184/2009 Z.z. o odbornom vzdelávaní a príprave a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorý nadobudol účinnosť k 1.9.2009.

V zmysle zákona bola zriadená **Krajská rada pre odborné vzdelávanie a prípravu** ako poradný orgán predsedu samosprávneho kraja. Spolupráca pri zabezpečovaní odborného vzdelávania v stredných školách v pôsobnosti samosprávneho kraja sa tak dostala na kvalitatívne vyššiu úroveň. Zákomom sa posilnili kompetencie samosprávneho kraja pri zabezpečovaní a vytváraní regionálnej stratégie odborného vzdelávania a prípravy.

Materské školy

Materské školy sú predškolské výchovno-vzdelávacie zariadenia zabezpečujúce výchovu a vzdelávanie detí v predškolskom veku a prípravu detí na povinnú školskú dochádzku. Úlohou MŠ je podporovať osobnostný rozvoj detí v oblasti sociálno-emocionálnej, intelektuálnej, telesnej, morálnej, estetickej, rozvíjať schopnosti a zručnosti, utvárať predpoklady na ďalšie vzdelávanie.

Materská škola sa zriaďuje pri počte desať a viac detí. Sieť materských škôl v Košickom kraji je tvorená štátnymi, súkromnými a cirkevnými materskými školami. V posledných rokoch dochádza

k poklesu počtu detí navštevujúcich materské školy, teda aj k poklesu počtu materských škôl. Najvýraznejšie poklesol počet detí v materských školách v okresoch Rožňava a Spišská Nová Ves, počet detí vzrástol iba v okrese Košice III.

V súlade s novým školským zákonom absolvovaním posledného ročníka vzdelávacieho programu v materskej škole dieťa získava predprimárne vzdelanie na úrovni ISCED 0.

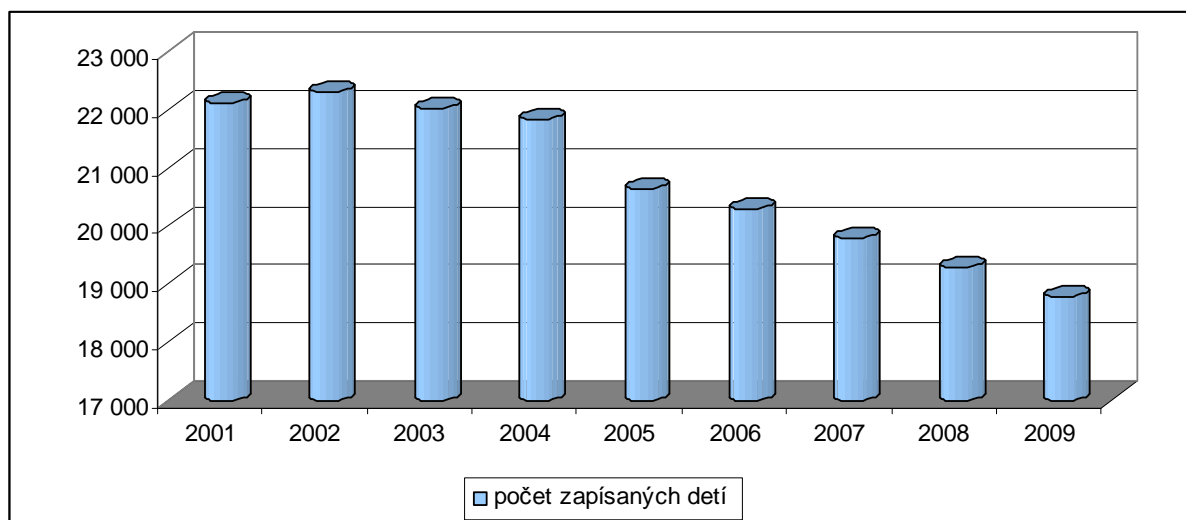
Tabuľka: Vývoj počtu materských škôl a počtu detí v materských školách v Košickom kraji

Okres, kraj	2006/2007			2007/2008			2008/2009			2009/2010			index 09/06	
	MŠ	triedy	deti	MŠ	triedy	deti	MŠ	triedy	deti	MŠ	triedy	deti	triedy	deti
Gelnica	18	35	697	19	35	682	19	35	689	19	35	628	1,00	0,90
Košice I	22	91	2147	22	92	2127	22	92	2065	24	95	2048	1,04	0,95
Košice II	27	100	2241	26	97	2157	25	97	2064	25	98	2015	0,98	0,90
Košice III	9	35	762	9	35	792	9	38	828	9	38	844	1,09	1,11
Košice IV	16	68	1619	16	69	1539	16	68	1506	16	70	1506	1,03	0,93
Košice - okolie	90	138	2611	88	134	2531	85	136	2524	84	135	2524	0,98	0,97
Michalovce	68	123	2579	68	120	2477	69	121	2336	66	123	2348	1,00	0,91
Rožňava	52	89	1796	51	88	1709	51	88	1616	51	87	1533	0,98	0,85
Sobrance	19	28	521	18	26	485	18	27	468	19	28	476	1,00	0,91
Spišská Nová Ves	58	131	2857	58	130	2774	57	132	2724	57	133	2474	1,02	0,87
Trebišov	75	134	2467	74	132	2502	73	128	2450	73	133	2386	0,99	0,97
Košický kraj	454	972	20297	449	958	19775	444	963	19270	443	975	18782	1,00	0,93

Zdroj: UIPS, ŠUSR, odbor školstva KSK

Sieť materských škôl v košickom kraji je tvorená štátnymi, súkromnými a cirkevnými materskými školami. Pri porovnaní školských rokov po roku 2002 došlo k poklesu celkového počtu materských škôl, ich tried, ako aj počtu detí navštevujúcich materské školy.

Graf: Počet detí v materských školách v rokoch 2001 - 2009

Prehľad zastúpenia materských škôl podľa zriaďovateľa v jednotlivých okresoch Košického kraja v školskom roku 2009/2010 svedčí o tom, že sieť štátnych materských škôl zasahuje do všetkých okresov a pokrýva celé územie kraja.

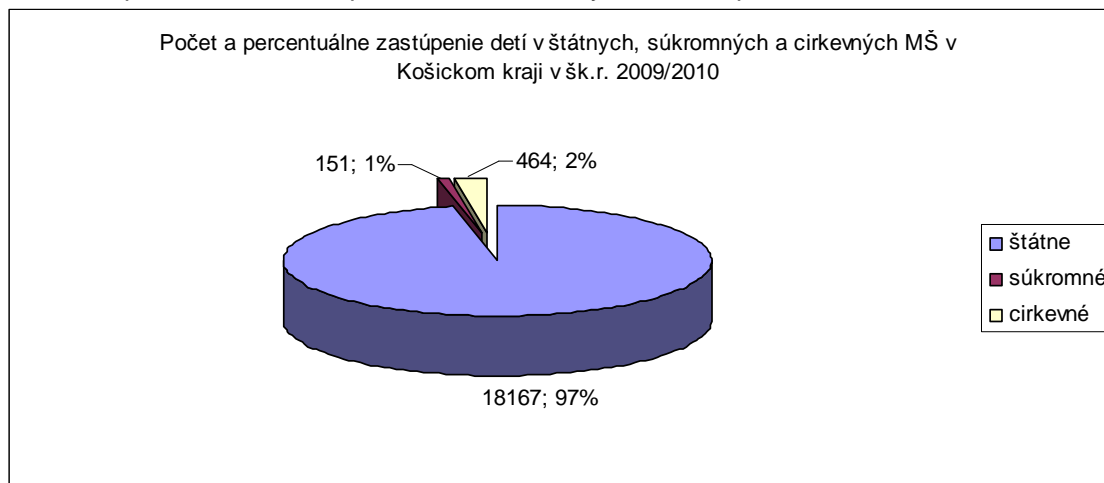
Tabuľka: Porovnanie počtu detí v školskom roku 2009/2010 v jednotlivých typoch škôl

Okres, kraj	štátne			súkromné			cirkevné			spolu		
	MŠ	triedy	deti	MŠ	triedy	deti	MŠ	triedy	deti	MŠ	triedy	deti
Gelnica	18	33	596	1	2	32	0	0	0	19	35	628
Košice I	20	87	1891	2	3	59	2	5	98	24	95	2048
Košice II	22	93	1914	1	2	30	2	3	71	25	98	2015
Košice III	7	33	732	1	2	30	1	3	82	9	38	844
Košice IV	15	68	1461	0	0	0	1	2	45	16	70	1506
Košice - okolie	84	135	2524	0	0	0	0	0	0	84	135	2524
Michalovce	64	117	2224	0	0	0	2	6	124	66	123	2348

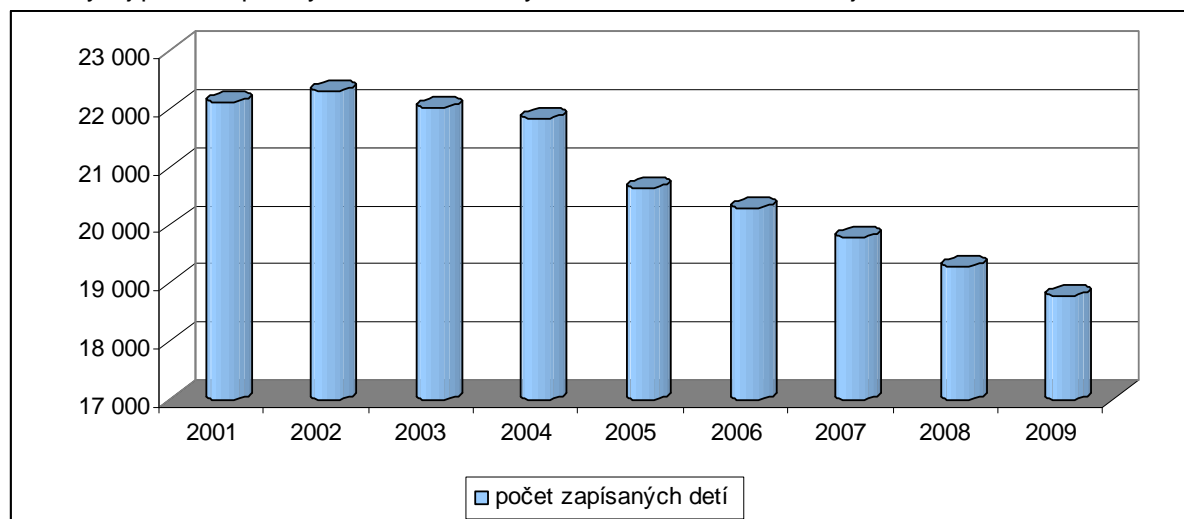
Okres, kraj	štátne			súkromné			cirkevné			spolu		
	MŠ	triedy	deti	MŠ	triedy	deti	MŠ	triedy	deti	MŠ	triedy	deti
Rožňava	50	86	1509	0	0	0	1	1	24	51	87	1533
Sobrance	19	28	476	0	0	0	0	0	0	19	28	476
Sp. Nová Ves	57	133	2474	0	0	0	0	0	0	57	133	2474
Trebišov	72	132	2366	0	0	0	1	1	20	73	133	2386
Košický kraj	428	945	18167	5	9	151	10	21	464	443	975	18782

Zdroj: UIPS, ŠÚSR, odbor školstva KSK

Graf: Počet a percentuálne zastúpenie detí v materských školách podľa zriaďovateľa

Graf: Vývoj počtu zapísaných detí v materských školách v Košickom kraji v rokoch 2001 – 2009

Základné školy

Základné školy zabezpečujú poskytovanie základného vzdelania a pripravujú žiakov pre ďalšie štúdium a prax. V rámci preneseného výkonu štátnej správy sa základné školy zriaďujú a zrušujú obcami (štátne ZŠ), štátom uznanými cirkvami a náboženskými spoločnosťami (cirkevné ZŠ) a inými právnickými a fyzickými osobami (súkromné ZŠ).

V školskom roku 2009/2010 tvorilo sieť základných škôl v Košickom kraji 297 štátnych, 6 súkromných a 16 cirkevných základných škôl, spolu 319 základných škôl.

Základná škola v súlade s princípmi a cieľmi výchovy a vzdelávania má podporovať rozvoj osobnosti žiaka v súlade so zásadami humanizmu, rovnakého zaobchádzania, tolerance, demokracie a vlastenectva, a to po stránke rozumovej, mravnej, etickej, estetickej, pracovnej a telesnej. Má poskytovať základné poznatky, zručnosti a schopnosti v oblasti jazykovej, prírodovednej, spoločenskovednej, umeleckej, športovej, zdravotnej, dopravnej a ďalšie poznatky a zručnosti potrebné na jeho orientáciu v živote a v spoločnosti a na jeho ďalšiu výchovu a vzdelávanie.

Základné školy sa **členia na tieto typy:**

- základná škola so všetkými ročníkmi (1. – 9. ročník),
- základná škola, ktorá nemá všetky ročníky (1. – 4. ročník, 5. – 9. ročník).

Základná škola sa delí nielen na prvý a druhý stupeň, ale aj na **primárne vzdelanie a nižšie stredné vzdelanie**. V súlade s novým školským zákonom od 1.9.2008 absolvovaním posledného ročníka ucelenej časti vzdelávacieho programu odboru vzdelávania pre prvý stupeň ZŠ žiak získa primárne vzdelanie na úrovni ISCED 1, absolvovaním posledného ročníka ucelenej časti vzdelávacieho programu odboru vzdelávania pre druhý stupeň ZŠ žiak získa nižšie stredné vzdelanie na úrovni ISCED 2.

V posledných rokoch vplyvom demografického vývoja a nižšieho prirodzeného prírastku obyvateľstva dochádza k poklesu počtu žiakov v školách. Za obdobie rokov 2006 – 2010 poklesol počet žiakov základných škôl vo všetkých okresoch Košického kraja.

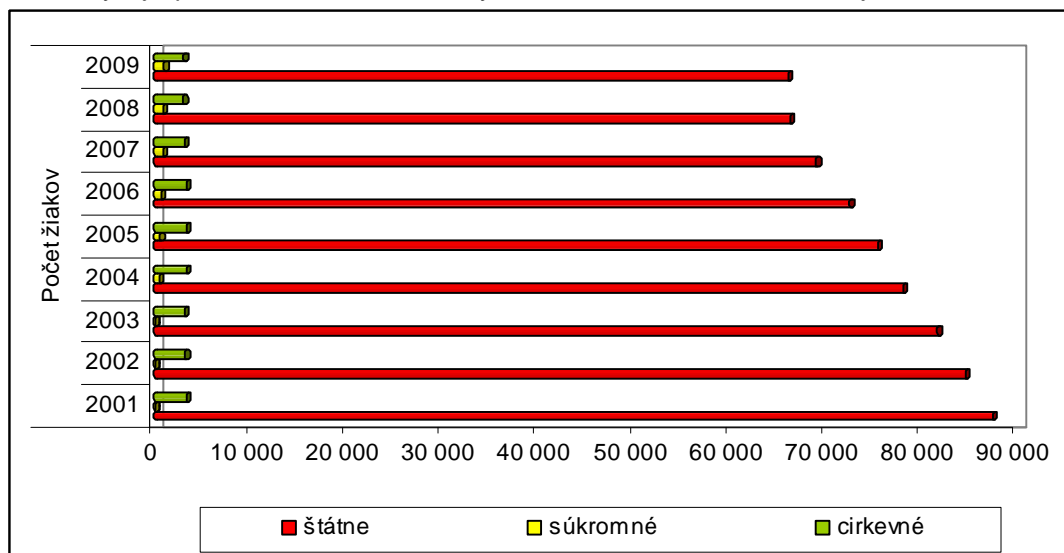
Vývoj počtu základných škôl, tried a žiakov v rokoch 2006 – 2010 mal sústavne klesajúcu tendenciu. Najvýraznejšie poklesol počet detí v okresoch Košice I a Košice III, z mimokošických okresov najviac v okrese Sobrance. Zníženie počtu detí sa odrazilo aj v racionalizácii školskej siete a v znížení počtu základných škôl v Košickom kraji.

Tabuľka: Vývoj počtu žiakov, tried a základných škôl v rokoch 2006 – 2010

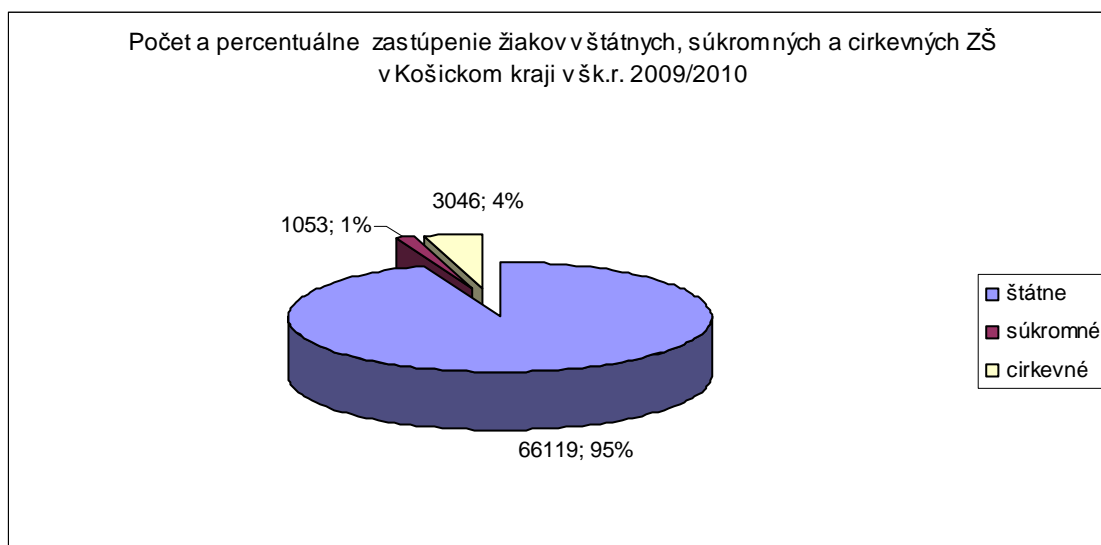
Okres, kraj	2006/2007			2007/2008			2008/2009			2009/2010			Index 2009/2006		
	ZŠ	triedy	žiaci	ZŠ	triedy	žiaci	ZŠ	triedy	žiaci	ZŠ	triedy	žiaci	ZŠ	triedy	žiaci
Gelnica	12	165	3463	12	161	3268	12	161	3102	12	169	3119	1,00	1,02	0,90
Košice I	12	269	6361	12	250	5827	12	243	5458	13	239	5307	1,08	0,89	0,83
Košice II	19	348	7780	18	340	7528	18	333	7119	18	329	7007	0,95	0,95	0,90
Košice III	7	115	2333	5	93	1994	5	92	1933	5	92	1918	0,71	0,80	0,82
Košice IV	12	210	4974	12	208	4780	12	204	4555	11	200	4461	0,92	0,95	0,90
Košice - okolie	71	543	11088	69	533	10607	69	535	10284	69	564	10436	0,97	1,04	0,94
Michalovce	46	512	11410	46	498	11060	45	504	10691	45	511	10527	0,98	1,00	0,92
Rožňava	38	301	5994	38	298	5771	38	304	5589	38	317	5672	1,00	1,05	0,95
Sobrance	14	125	2268	14	123	2195	14	122	2087	14	122	2043	1,00	0,98	0,90
Sp. Nová Ves	38	498	10554	38	491	10146	38	486	9825	38	509	10072	1,00	1,02	0,95
Trebišov	59	517	10307	58	505	9964	57	512	9676	56	518	9656	0,95	1,00	0,94
Košický kraj	328	3603	76532	322	3500	73140	320	3496	70319	319	3570	70218	0,97	0,99	0,92

Zdroj: UIPS, ŠUSR, odbor školstva KSK

Graf: Vývoj počtu žiakov v základných školách v Košickom kraji v rokoch 2001 – 2009

Graf: Počet a percentuálne zastúpenie žiakov v štátnych, cirkevných a súkromných ZŠ v školskom roku 2009/2010.

Stredné školy a ďalšie vzdelávanie

Vzdelávacia politika na Slovensku je otvorený systém, ktorý zahŕňa všetky procesy riadenia, financovania, organizácie a fungovania vnútorných a vonkajších vzťahov so zainteresovanými vzdelávacími subjektmi v oblasti vzdelávania. Hlavným cieľom je podporovať rovnaké vzdelávacie príležitosti pre žiakov s uplatňovaním princípov celoživotného vzdelávania tak, aby získali kvalifikáciu požadovanú trhom práce a zamestnávateľom. Vzdelávanie je zabezpečované sieťou vzdelávacích inštitúcií. Okrem inštitúcií zabezpečujúcich vzdelávanie v rámci povinnej školskej dochádzky (materské, základné školy) je vybudovaná sieť stredných a vysokých škôl. Pretože ekonomický rozvoj regiónov je možné realizovať najmä prostredníctvom rozvoja spoločnosti založenej na vedomostiach, na Slovensku pôsobí veľký počet vzdelávacích inštitúcií v oblasti andragogiky aj v rámci celoživotného vzdelávania.

Podmienky na zabezpečenie odborného vzdelávania a prípravy žiakov v stredných odborných školách a postavenie a úlohy orgánov štátnej správy, samosprávnych krajov a zamestnávateľov pri ich zabezpečovaní sú riešené v zákone č. 184/2009 Z.z. o odbornom vzdelávaní a príprave a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorý nadobudol účinnosť k 1. 9. 2009. Typy stredných škôl stanovuje vyhláška Ministerstva školstva č. 282/2009 Z.z.

Podľa vyššie uvedeného zákona koordinácia odborného vzdelávania a prípravy pre trh práce sa uskutočňuje na:

- 1. celoštátnej úrovni** (ústredné orgány štátnej správy, samosprávny kraj, komory, odborové zväzy,
- 2. úrovni kraja** (krajský školský úrad a úrad práce, sociálnych vecí a rodiny v sídle kraja, samosprávny kraj, zamestnávateľ, regionálne komory stavovských organizácií a profesijné organizácie, odborové organizácie a zamestnanecké rady, územná školská rada).

Zriaďovateľom stredných škôl je pri prenesenom výkone štátnej správy samosprávny kraj, krajský školský úrad, štátom uznané cirkvi a náboženské spoločnosti, iné právnické osoby a fyzické osoby. Podstatnú časť vzdelávania v oblasti stredného školstva poskytujú štátne stredné školy, so širokou ponukou študijných a učebných odborov.

Stredné školy poskytujú žiakom nižšie stredné odborné vzdelanie, stredné odborné vzdelanie, úplné stredné všeobecné vzdelanie a úplné stredné odborné vzdelanie a pripravujú ich na výkon povolání a činností v hospodárstve, správe, kultúre, umení a v ostatných oblastiach života; pripravujú žiakov aj na štúdium na vysokých školách.

Stredné školy sa členia:

- gymnáziá,
- stredné odborné školy (priemyselná, pedagogická, umelecká, zdravotnícka, úžitkového výtvarníctva, akadémia – dopravná, hotelová, obchodná, pedagogická a kultúrna resp. sociálna, policajná, požiarnej ochrany), špeciálne stredné odborné školy,
- konzervatóriá (hudobné a dramatické, tanečné)

Stredné školy poskytujú stredné odborné vzdelanie, úplné stredné vzdelanie, úplné stredné odborné vzdelanie a vyššie odborné vzdelanie. Pripravujú žiakov na výkon povolání a činností, ako aj na štúdium na vysokých školách.

Nadväzujúce formy odborného vzdelávania sú :

- nadstavbové štúdium
- pomaturitné štúdium.

Zmeny vyplývajúce zo Školského zákona týkajúce sa oblasti vzdelávania na stredných školách

Stupne vzdelania

- nižšie stredné odborné vzdelanie** (nižšie sekundárne) na úrovni ISCED 2C, ktoré získa žiak úspešným absolvovaním posledného ročníka dvojročného vzdelávacieho programu odboru vzdelávania v strednej odbornej škole alebo úspešným absolvovaním posledného ročníka vzdelávacieho programu odboru vzdelávania v odbornom učilišti, ktorý sa ukončuje záverečnou skúškou;
- stredné odborné vzdelanie** (sekundárne) na úrovni ISCED 3C, ktoré získa žiak úspešným absolvovaním posledného ročníka najmenej trojročného a najviac štvorročného vzdelávacieho programu odboru vzdelávania v strednej odbornej škole, ktorý sa ukončuje záverečnou skúškou;
- úplné stredné všeobecné vzdelanie** (vyššie sekundárne) na úrovni ISCED 3A, ktoré získa žiak úspešným absolvovaním posledného ročníka najmenej štvorročného a najviac osemročného vzdelávacieho programu odboru vzdelávania v gymnázium, ktorý sa ukončuje maturitnou skúškou;
- úplné stredné odborné vzdelanie** (vyššie sekundárne) na úrovni ISCED 3A, ktoré získa žiak úspešným absolvovaním posledného ročníka najmenej štvorročného a najviac päťročného vzdelávacieho programu odboru vzdelávania v strednej odbornej škole, ktorý sa ukončuje maturitnou skúškou;
- vyššie odborné vzdelanie (postsekundárne alebo terciárne) na úrovni ISCED 5B, ktoré získa žiak úspešným absolvovaním
 - najmenej dvojročného a najviac trojročného vzdelávacieho programu odboru vzdelávania v strednej odbornej škole, ktorý sa ukončuje absolventskou skúškou;
 - posledného ročníka súvislého šesťročného vzdelávacieho programu odboru vzdelávania v konzervatóriu, ktorý sa ukončuje absolventskou skúškou, alebo posledného ročníka súvislého osemročného vzdelávacieho programu odboru vzdelávania v tanečnom konzervatóriu;

Vývoj počtu stredných škôl v Košickom kraji

V školskom roku 2006/2007 aj 2007/2008 sieť stredných škôl tvorili aj stredné odborné učilištia a združené stredné školy, preto sú vykazované v rámci štatistického zisťovania.

Tabuľka: Počet stredných škôl v školskom roku 2006/2007

škola	počet stredných škôl				počet žiakov			
	štátne	súkromné	cirkevné	spolu	štátne	súkromné	cirkevné	spolu
Gymnázium	25	6	6	37	12539	621	1687	14847
SOŠ	33	8	2	43	11932	920	236	13088
SOU, U	28	1	1	30	7410	79	279	7768
ZSŠ	14	1	1	16	6925	429	685	8039
Košický kraj spolu	100	16	10	126	38806	2049	2887	43742

Zdroj: UIPS, ŠUSR, odbor školstva KSK

Tabuľka: Počet stredných škôl v školskom roku 2007/2008

škola	počet stredných škôl				počet žiakov			
	štátne	súkromné	cirkevné	spolu	štátne	súkromné	cirkevné	spolu
Gymnázium	25	7	6	38	12598	636	1739	14973
SOŠ	29	9	2	40	10263	970	287	11520
SOU, U	25	1	1	27	6344	77	260	6681
ZSŠ	14	1	1	16	8273	410	682	9365
Košický kraj spolu	93	18	10	121	37478	2093	2968	42539

Zdroj: UIPS, ŠUSR, odbor školstva KSK

V dôsledku poklesu počet žiakov stredných škôl dochádza k **racionalizácii a znižovaniu počtu škôl**.

V Košickom kraji je v školskom roku 2009/2010 spolu 109 stredných škôl, ktoré z hľadiska **zriaďovateľa sú štátne (81 škôl), súkromné (18 škôl), alebo cirkevné (10 škôl)**. Stredné školy navštevovalo spolu 39 974 žiakov, najviac žiakov navštevovalo štátne školy (35 088 žiakov), súkromné a cirkevné školy navštevovalo spolu 5 048 žiakov. Z hľadiska výukového zamerania v kraji je 36 gymnázií s počtom 14 013 žiakov (štátnych gymnázií je 24), stredných odborných škôl je spolu 69 (z toho 55 štátnych) ktoré navštevuje 25 490 žiakov a 4 konzervatóriá, z toho sú 2 súkromné. Viaceré gymnáziá v Košickom kraji majú určitú špecializáciu: na cudzie jazyky, matematiku, biológiu, chémiu, informatiku, programovanie, telesnú výchovu.

Tabuľka: Počet stredných škôl v školskom roku 2009/2010

škola	počet stredných škôl				počet žiakov			
	štátne	súkromné	cirkevné	spolu	štátne	súkromné	cirkevné	spolu
Gymnázium	24	6	6	36	11619	707	1687	14013
Konzervatórium	2	2	0	4	441	30	0	471
SOŠ	55	10	4	69	23028	1371	1091	25490
Košický kraj	81	18	10	109	35088	2108	2778	39974

Zdroj: UIPS, ŠUSR, odbor školstva KSK

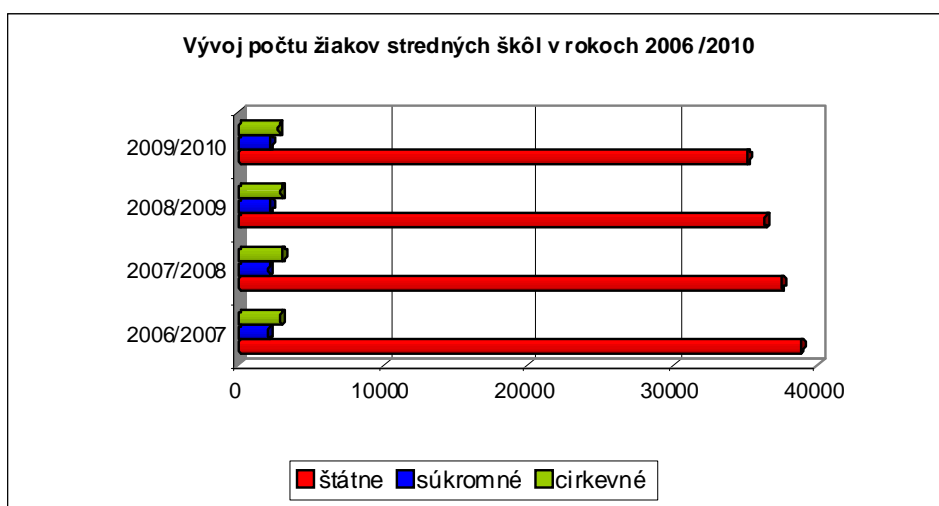
K znižovaniu počtu škôl dochádza z dôvodu nižšieho počtu žiakov prichádzajúcich študovať na stredné školy. V rokoch 2006 – 2010 sa počet žiakov na stredných školách znížil o 3 768 žiakov. Počet žiakov sa znížil najmä na štátnych stredných školách (-3 718 žiakov).

Tabuľka: Vývoj počtu škôl a žiakov v rokoch 2006 - 2010

školy	2006/2007		2007/2008		2008/2009		2009/2010		index 09/06	
	školy	žiaci	školy	žiaci	školy	žiaci	školy	žiaci	školy	žiaci
štátne	100	38806	93	37478	83	36401	81	35088	0,81	0,90
súkromné	16	2049	18	2093	18	2123	18	2108	1,13	1,03
cirkevné	10	2887	10	2968	10	2925	10	2778	1,00	0,96
Košický kraj	126	43742	121	42539	111	41449	109	39974	0,87	0,91

Zdroj: UIPS, ŠUSR, odbor školstva KSK

Bilingválne gymnáziá

Sú zamerané na výuku odborných predmetov vo svetových jazykoch. V Košickom kraji (meste Košice) sú 4 bilingválne gymnáziá, 2 s anglickým vyučovacím jazykom, 1 škola so španielskym a 1 škola s francúzskym vyučovacím jazykom.

Tabuľka: Bilingválne gymnáziá v Košickom kraji

Škola – názov	Zriaďovateľ	Počet žiakov
Gymnázium Košice – Park mládeže	Krajský školský úrad	305
Gymnázium M.R. Štefánika Košice – Staré Mesto	Krajský školský úrad	144
Evanjelické gymnázium Škultétyho 10, Košice	Východný dištrikt Evanjelickej cirkvi augsburského vyznania	606
Súkromné gymnázium Košice, Katkin park	Súkromné gymnázium a SSOŠ CR s.r.o.	82

Zdroj: UIPS, ŠUSR

Stredné školy v pôsobnosti Košického samosprávneho kraja

V Košickom kraji sa v niekoľkých etapách realizovala **racionalizácia siete stredných škôl v zriaďovateľskej pôsobnosti Košického samosprávneho kraja**. V roku 2008 bola schválená **Koncepcia rozvoja odborného vzdelávania na stredných školách** v zriaďovateľskej pôsobnosti KSK. Realizácia Koncepcie odborného vzdelávania vytvorila podmienky pre **zriaďovanie centier odborného vzdelávania** v Košiciach a iných mestách Košického kraja. Racionalizáciou siete škôl sa sledovalo prispôbenie škôl demografickému vývoju, sústredenie vyučovaných odborov, lepšie využitie pedagogických pracovníkov i dielní škôl.

V zriaďovateľskej pôsobnosti KSK v školskom roku 2009/2010 boli nasledovné školy a zariadenia:

- 21 gymnázií, z toho 8 v Košiciach, v okresných mestách (Michalovce, Spišská Nová Ves, Rožňava, Trebišov, Sobrance), v Moldave nad Bodvou, Veľkých Kapušanoch, Dobšinej, Krompachoch a Kráľovskom Chlmci,
- 8 stredných priemyselných škôl, ktoré majú špecializáciu na elektrotechniku, stavebníctvo a geodetické práce, dopravu, strojárstvo, hutníctvo so sídlom v Košiciach, so zameraním na stavebníctvo v Rožňave a strojníctvo v Spišskej Novej Vsi,
- 24 stredných odborných škôl, ktoré sú zamerané na strojníctvo, automobilový priemysel, pošty a telekomunikácie, technické vzdelanie, ovocinárstvo, poľnohospodárstvo, obchod a služby, spracovanie dreva, sú umiestnené v Košiciach a v okresných mestách, ako aj v Medzeve, Veľkých Kapušanoch, Dobšinej, Štítniku, Pribeníku a Viničkách,
- 2 stredné školy podnikania v Strážskom (premenovaná na SOŠ) a v Moldave nad Bodvou,
- 2 hotelové akadémie v Košiciach a v Spišskej Novej Vsi,
- 5 spojených stredných škôl v Prakovciach, Spišskej Novej Vsi, Sobranciach, Sečovciach a Kráľovskom Chlmci (spojenie v kombinácii strednej odbornej školy a obchodnej akadémie, alebo gymnázia),

- 5 obchodných akadémií v Košiciach, Michalovciach, Rožňave a Trebišove,
- 4 stredné zdravotné školy v Košiciach, Michalovciach a v Rožňave,
- 1 stredná veterinárna škola v Košiciach a 1 stredná škola poľnohospodárstva a služieb vo Veľkých Kapušanoch,
- 3 stredné umelecké školy (Konzervatórium a Škola úžitkového výtvarníctva v Košiciach a Spojená škola umelecká a konzervatórium v Košiciach),
- 2 jazykové školy v Košiciach a v Spišskej Novej Vsi,
- 1 Centrum voľného času v Košiciach,
- 3 školské internáty.

Zastupiteľstvo KSK **vo februári 2011 uznesením č. 207/2011** schválilo **zmeny v sieti škôl a školských zariadení KSK**. Pritom sa bral do úvahy počet žiakov škôl, uplatnenie absolventov na trhu práce a záujem o študijné odbory. Zo siete škôl boli vyradené školy Gymnázium Exnárova Košice, Gymnázium Dobšiná, SPŠ stavebná Rožňava, SPŠ Markušovská cesta Spišská Nová Ves (podmienečne), SOŠ vinársko-ovocinárska škola Viničky, SOŠ Medzev, SOŠ Štítnik, SOŠ Košice, SŠ Exnárova Košice, súčasne u každej školy bol určený právny nástupca školy. Do siete škôl boli zaradené Konzervatórium Exnárova Košice a Spojená škola Dobšiná.

Samosprávny kraj v rámci svojej pôsobnosti predkladá návrhy na zaradenie nového študijného odboru alebo učebného odboru do sústavy odborov vzdelávania, alebo na vyradenie študijného alebo učebného odboru zo sústavy vzdelávania, vytvára regionálnu stratégiu odborného vzdelávania a prípravy, zabezpečuje informovanosť o potrebách trhu práce a o kvalite a možnostiach odborného vzdelávania a prípravy v stredných odborných školách vo svojej územnej pôsobnosti a iné úlohy.

Školská vzdelávacia sústava v Košickom kraji sa prispôbuje potrebám a požiadavkám trhu práce. V školskom roku 2009/2010 v Košickom kraji vzniklo **viacero nových odborov** súvisiacich s automobilizmom, informatikou či cestovným ruchom. Odbor manažér výroby a kontroly v automobilovom priemysle sa otvoril na SOŠ Ostrovského v Košiciach a je určený pre absolventov základných škôl. Manažérov predaja a prevádzky autoservisov pripravujú v SOŠ automobilovej v Košiciach, SOŠ Spišskej Novej Vsi, SOŠ technickej Michalovce a Spojenej škole Sobrance. Ide o nadstavbový učebný odbor a je určený pre absolventov stredných škôl v odbore autoopravár. Agropodnikanie so zameraním na poľnohospodársky manažment, poľnohospodárske služby, agroturistiku, vr. chovu koní a jazdeckta pribudol v SOŠ Pribeník a Spojenej škole Sobrance a sú určené pre absolventov základných škôl. Ďalšími novými odbormi sú informačné systémy a služby, služby v cestovnom ruchu, podnikateľ pre rozvoj vidieka, manikér – pedikér a športový manažment. Súčasne pre nezaujím sa neotvorila niektoré odbory (napr. čaluník, podlahár, pracovník pre záhradnú tvorbu, tvorbu hračiek a dekoratívnych predmetov, agromechanizátor a i.

Významným prvkom pripravenosti pracovnej sily so stredoškolským vzdelaním **pre trh práce** (a pre prácu vo firmách zahraničných investorov) sú **jazykové zručnosti**. Preto sa už v sieti stredných škôl **venuje veľká pozornosť jazykovému vzdelávaniu**, ktoré nadväzuje na jazykové vzdelávanie v základných školách. Najväčší priestor pre výuku **viacerých jazykov dávajú gymnáziá**, ktoré sú zriadené ako bilingválne.

Vytváranie centier odborného vzdelávania na stredných školách v zriaďovateľskej pôsobnosti Košického samosprávneho kraja

Budovanie centier odborného vzdelávania vyplynulo z Koncepcie rozvoja odborného vzdelávania na školách v zriaďovateľskej pôsobnosti KSK. Výstupom koncepcie je príprava a vznik centier odborného vzdelávania (COV). V súčasnosti v Košickom kraji je na stredných odborných školách **9 centier odborného vzdelávania**.

1. SOŠ obchodu a služieb Michalovce: COV pre oblasť hotelierstva, obchodu a služieb
2. SOŠ technická Michalovce: COV pre elektrotechniku a informatiku
3. SPŠ strojnica Spišská Nová Ves: COV pre strojárstvo
4. SOŠ technická, Kukučínova ul. Košice: COV pre stavebníctvo
5. SOŠ Košice - Šaca: COV pre hutníctvo a strojársku výrobu
6. SOŠ Ostrovského ul. Košice: COV pre informačné a sieťové technológie
7. SOŠ automobilová, Moldavská ul. Košice: COV pre automobilový priemysel
8. SOŠ Markušovská, Spišská Nová Ves: COV pre kadernícke a kozmetické služby
9. SPŠ elektrotechnická Košice: COV zamerané na elektrotechniku, priemyselnú informatiku a automatizáciu.

V druhom polroku 2011 bude otvorené desiate centrum pri SOŠ drevárskej na Filinského 7 v Spišskej Novej Vsi zamerané na nábytkárstvo a drevárstvo.

Centrá odborného vzdelávania vznikli na tých školách, kde je na veľmi dobrej úrovni materiálno-technické a personálne zabezpečenie pre príslušný odbor alebo skupinu odborov. Centrá slúžia nielen pre žiakov školy a pre zamestnávateľov, ktorí priamo prispievajú na činnosť centra, ale aj pre žiakov ostatných škôl, ktorí sa vzdelávajú v podobných odboroch a pre iných zamestnávateľov pri zmene kvalifikácie alebo zvyšovaní vzdelania.

Centrá odborného vzdelávania plnia najmä nasledovné úlohy:

- zabezpečenie praktického vyučovania pre žiakov stredných odborných škôl v regióne v príbuzných odboroch a na základe zmluvných vzťahov,
- zabezpečovanie rekvalifikačných služieb pre záujemcov,
- zabezpečenie služieb pre zamestnávateľov,
- príprava učiteľov odborných predmetov, preškolenie na nové technológie,
- príprava odborníkov pre funkciu majster výroby na základe požiadaviek firiem,
- metodické riadenie procesu výchovy a vzdelávania na alokovaných strediskách,
- vyhľadávanie talentovaných žiakov, poskytovanie odborného poradenstva a pod.

Fungovanie škôl na úrovni samosprávneho kraja prebieha na základe zastupiteľstvom schválených koncepcných materiálov a prevádzková efektívnosť škôl sa dosahuje aj prostredníctvom schválenej a realizovanej racionalizácie siete škôl.

Koncepcné riadenie škôl v Košickom samosprávnom kraji v období rokov 2006-2009 sa realizovalo prostredníctvom pripravených a Zastupiteľstvom KSK schválených koncepcných materiálov:

1. Racionalizácia siete škôl a školských zariadení:
 - I. etapa – realizácia v školskom roku 2006/2007 – materiál schválený uznesením č.186/2006 na 9. zasadnutí Zastupiteľstva KSK dňa 11.decembra 2006 v Košiciach.
 - II. etapa – realizácia v školskom roku 2007/2008 – materiál schválený uznesením č. 360/2007 na 15. zasadnutí Zastupiteľstva KSK dňa 10.decembra 2007 v Košiciach.
2. Riešenie problematiky vzdelávania žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia v podmienkach stredných škôl – materiál schválený uznesením č. 214/2007 na 10. zasadnutí Zastupiteľstva KSK dňa 26. februára 2007 v Košiciach
3. Koncepcia rozvoja odborného vzdelávania na stredných školách v zriaďovateľskej pôsobnosti KSK – materiál schválený uznesením č. 450/2008 na 18. zasadnutí Zastupiteľstva KSK dňa 23. júna 2008 v Košiciach.
4. Koncepcia rozvoja športu KSK – materiál schválený uznesením č.361/2007 na 15. zasadnutí Zastupiteľstva KSK dňa 10.12.2007 v Košiciach.
5. Koncepcia rozvoja práce s mládežou v KSK - materiál schválený uznesením č.559/2008 na 22. zasadnutí Zastupiteľstva KSK dňa 8.decembra 2008 v Košiciach
6. III. etapa racionalizácie siete škôl schválené Zastupiteľstvom KSK, uznesenie č. 207/2011 z februára 2011.

Plnenie koncepcných materiálov na úseku školstva KSK:

1. Racionalizácia siete škôl a školských zariadení v zriaďovateľskej pôsobnosti KSK

Jednou z hlavných úloh bola realizácia zastupiteľstvom schváleného materiálu: **‘Racionalizácia stredných škôl a školských zariadení v zriaďovateľskej pôsobnosti KSK‘** (I. a II. etapa)

- a) racionalizáciou sme sledovali:
 - naplnenie kapacity škôl, ktoré sú v zriaďovateľskej pôsobnosti KSK
 - sústredenie rovnakých odborov, ktoré sú vyučované na školách v blízkom regióne
 - úsporu v počte pedagogických a nepedagogických zamestnancov z dôvodov presunov škôl do nových objektov, kde sa bude prevádzať príprava v rovnakých odboroch (odstránenie duplicity)
 - zníženie prevádzkových nákladov škôl
 - efektívnejšie využívanie objektov, využívanie objektov vo vlastníctve KSK
 - lepšie využitie špecializácie učiteľov
 - lepšie využitie dielní

V celom kraji sa racionalizácia dotkla 41 škôl a 25 školských zariadení:

- b) v dôsledku racionalizácie sa uvoľnili priestory 4 školských objektov v zriaďovateľskej pôsobnosti KSK, 3 výdajne jedál, 1 školská jedáleň a 1 škola v prírode

- c) zrušil sa prenájom v 2 cirkevných objektoch a v 1 objekte vo vlastníctve obce
- d) počet pedagogických zamestnancov poklesol o 36 osôb, počet nepedagogických zamestnancov poklesol o 79 osôb,
- e) ročná finančná úspora na základe prijatých opatrení je vyčíslená na viac ako 40 mil. Sk.

2. Konceptia rozvoja odborného vzdelávania na školách v zriaďovateľskej pôsobnosti KSK za obdobie rokov 2008 - 2010

- Zriaďovanie centier odborného vzdelávania:

Celkovo sa stav pripravenosti hodnotil na 9 školách, ktoré prejavili záujem o vytvorenie COV. Závety z hodnotení boli spracované a zdokumentoval aktuálny stav na jednotlivých školách.

Proces vytvárania COV nie je ukončený, bolo zriadených 8 COV. Budovanie centier bude pokračovať naďalej aj na základe požiadaviek zamestnávateľov a škôl KSK prehodnotí ďalšie vytváranie COV pri stredných školách.

3. Konceptia rozvoja práce s mládežou

Cieľom koncepcie je vytvorenie optimálnych podmienok pre prácu s mládežou na území KSK, formovanie aktívnej mladej generácie inklinujúcej k pozitívnym aktivitám. Jedným z dôležitých cieľov, ktoré koncepcia sleduje je vytvorenie systému spolupracujúcich inštitúcií na území KSK a previazanie aktivít vyplývajúcich z koncepcie v maximálnej možnej miere s aktivitami miest a obcí a inými organizáciami združujúcimi mládež.

Primárnym zámerom je podpora aktívneho trávenia voľného času využívaním rôznorodých spoločenských, kultúrnych a športových aktivít, podpora ich duševného a telesného vývoja a optimálneho životného štýlu u mladých ľudí v KSK.

Osobitná časť koncepcie je venovaná ochrane a podpore detí a mládeže **zo sociálne znevýhodneného prostredia**, ohrozeným, problémovým skupinám detí a mládeže a skupinám na okraji záujmu spoločnosti.

Pre rok 2009 OŠ KSK v spolupráci s CVČ - RCM spracoval **akčný plán** v ktorom rozpracoval podrobne úlohy pre riaditeľov SŠ a ich zapracovanie do školských vzdelávacích programov pre školský rok 2009/2010.

Pri OŠ ÚKSK bola vytvorená **metodická rada** pre metodické usmerňovanie práce výchovných poradcov, dobrovoľníkov a inštitúcií pracujúcich s mládežou.

4. Konceptia rozvoja športu

V roku 2008 bolo Zastupiteľstvom KSK schválené Všeobecne záväzné nariadenie č. 7/2008 o poskytnutí dotácie na rozvoj športu, avšak z dôvodu hospodárskej krízy a zhoršenia príjmovej situácie Košického samosprávneho kraja sa realizácia VZN pozastavila.

V roku 2008 sa začala tradícia **dlhodobých školských športových súťaží** stredných škôl v 4 druhoch športu (futsal, atletika, basketbal a florbal), ich vyvrcholením je **olympiáda O pohár predsedu KSK**.

Prepojenie systému vzdelávania a prípravy s trhom práce

Snaha o nadviazanie spolupráce s firmami sa začala kreovať v čase prípravy Konceptie rozvoja odborného vzdelávania, kedy trh práce požadoval absolventov v tých skupinách odborov, v ktorých stredné školy nedokázali získať žiakov pre štúdium.

Odbor školstva KSK v roku 2007 vypracoval dotazník adresovaný zamestnávateľom zamestnávajúcich viac ako 50 zamestnancov. Týkal sa kompetencií a pracovných zručností absolventov, možnosti spolupráce zamestnávateľov s KSK a centrami odborného vzdelávania v Košickom kraji. Zamestnávatelia uvítali vytvorenie centier odborného vzdelávania pri odborných školách najmä v odboroch strojárstvo, elektrotechnika, stavebníctvo a drevospracujúci priemysel.

Formy spolupráce s firmami u zriadených centier odborného vzdelávania:

- spolupráca na školskom vzdelávacom programe,
- podpora materiálno-technického vybavenia centra,
- školenie v oblasti nových technológií pre zamestnancov školy,
- prax žiakov,
- poskytovanie motivačných štipendií a odmien za produktívnu prácu,
- osobné ochranné pracovné prostriedky.

1. **COV pre strojárstvo** pri SPŠ strojníckej v Spišskej Novej Vsi, Hviezdoslavova 6
spolupráca s firmami: EMBRACO SLOVAKIA Spišská Nová Ves, STPAP Spišská Nová Ves, CRW PLASTICOS Spišská Nová Ves, WIESSMANN, Spišská Nová Ves, GOHR Spišská Nová Ves, HASMA Krompachy, SEZ Krompachy
ANDRITZ-JOCHMAN Spišská Nová Ves – spolupracuje pri poskytovaní materiálov o nových technológiách,
2. **COV pre stavebníctvo** pri SOŠ technickej v Košiciach, Kukučínova ulica 23,
spolupracuje s firmami: STAVA IP, Inžinierske stavby, M-TIS, Geospol, Stavoservis, výrobcami stavebných materiálov- Bramac, Tondach, Cembrit, Rova, Baumit, živnostenskou komorou- organizovanie skúšok odbornej spôsobilosti, vybudovanie dielni pre živnostenskú komoru, stavebnými cechmi na Slovensku
3. **COV pre hutníctvo a strojársku výrobu** pri SOŠ Košice- Šaca, Učňovská 5
Spolupráca s U.S. STEEL Košice s. r. o. – nadštandardná spolupráca pri zabezpečovaní žiakov do jednotlivých vzdelávacích programov SOŠ s možnosťou nástupu do U.S.STEEL
DMG ECOLINE GmbH, DMG Czech – začínajúca spolupráca, organizovanie spoločného podujatia na prezentáciu nových technológií a uvádzajúce školenie pedagogických pracovníkov SŠ na CNC stroje
4. **COV pre oblasť hotelierstva, obchodu a služieb** pri SOŠ obchodu a služieb v Michalovciach: hotel Jalta Michalovce, hotel Družba Michalovce, hotel Odborár Vysoké Tatry, reštaurácia Idea Michalovce, hotel Nowy Dwor Rzeszow (Poľsko), hotel Zlatá Štika Pardubice (Česko), hotel Horizont Pec pod Sněžkou (Česko).
5. **COV informatiky, automatizácie a elektrotechniky** pri SOŠ technickej v Michalovciach, Partizánska 1,
 spolupracujúce firmy: Unomedical Michalovce, Bus service Slovakia Michalovce, VLM auto Citroen Michalovce, Renault Winkler Michalovce, Autopartner Michalovce
 Bildex Michalovce, TaZS Michalovce, Blika Trebišov, Chemkostav Michalovce, Plymton Strážske, Yazaki Michalovce, Kerx Michalovce
 BSH s.r.o. Michalovce – zriadené stredisko odbornej praxe, žiaci majú teoretické vyučovanie na SOŠ, spolupráca pri školskom vzdelávacom programe

Spolupráca so strednými odbornými školami

6. **COV pri SPŠ elektrotechnickej Košice – plánované COV**
 TU FEI Košice, SIEMENS Bratislava, U.S. Steel Košice, ProcAut Košice, TELEGRAFIA Košice, Senzor Košice, KOGER USA, KYBERNETIKA Košice, SENZOR Košice, CISCO NET ACADEMY T-SYSTEMS Slovakia – spolupráca pri príprave študentov a zapracovanie aktuálnych poznatkov do predmetov
FESTO DIDAKTICA – materiálno-technické vybavenie dvoch učební v COV a následná spoločná prevádzka školiaceho strediska v štádiu rokovania
7. **Spolupráca s SPŠ strojnickou, Košice –**
 GETRAG FORD so sídlom v Kechneci
 forma spolupráce: spoločná prevádzka školiaceho a tréningového centra, materiálno-technické vybavenie poskytuje firma, prevádzka centra SPŠ, zabezpečenie praxe žiakov, školenie zamestnancov

Univerzity a vysoké školy

Na území Košického kraja sídlia 3 verejné vysoké školy, ktoré majú charakter univerzitných vysokých škôl a 1 súkromná vysoká škola neuniverzitného charakteru.

Technická univerzita v Košiciach poskytuje vzdelávanie v študijných programoch všetkých troch stupňov. Má 9 fakúlt (hutnícka, strojnica, elektrotechniky a informatiky, stavebná, ekonomická, výrobných technológií so sídlom v Prešove, umení, letecká a fakulta baníctva, ekológie, riadenia a geotechnológií), ktoré vzdelávajú nielen v technických disciplínach, ale aj v oblasti ekonomických vied, či umenia.

Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach poskytuje trojstupňové vysokoškolské vzdelávanie na základe najnovších vedeckých poznatkov na 5 fakultách (lekárska, prírodovedecká, právnická, verejnej správy a filozofie).

Univerzita veterinárskeho lekárstva v Košiciach je jedinou inštitúciou svojho druhu na Slovensku, vzdelávajúca budúcich odborníkov v oblasti veterinárskeho lekárstva. V súčasnosti poskytuje vzdelanie v akreditovaných študijných programoch Všeobecné veterinárske lekárstvo, Hygiena potravín, Kynológia, Bezpečnosť krmív a potravín, Farmácia, Trh a kvalita potravín a Produkčné zdravie zvierat a ochrana životného prostredia

Vysoká škola bezpečnostného manažérstva v Košiciach je súkromná vysoká škola zabezpečujúca vysokoškolské štúdium prvého stupňa zameraného na prípravu odborníkov v oblasti ochrany osôb a majetku.

Mestá vyvíjajú iniciatívy pri zriaďovaní **pobočiek vysokých škôl**. V Košiciach je sídlo Podnikovohospodárskej fakulty Ekonomickej univerzity v Bratislave. V Michalovciach v súčasnosti pôsobia pobočky Ekonomickej univerzity v Bratislave – Podnikovohospodárskej fakulty a Trnavskej univerzity – Masmediálnej a zdravotnej fakulty. V Trebišove je pobočka Prešovskej univerzity – Filozofickej fakulty. V Spišskej Novej Vsi sú pobočky Trnavskej univerzity – Fakulty zdravotníctva a sociálnej práce, Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici – Ekonomickej fakulty a Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre – Fakulty sociálnych vied. V Rožňave pôsobí Univerzita Pavla Jozefa Šafárika so sídlom v Košiciach – Prírodovedecká fakulta, detašované pracovisko Rožňava.

Tabuľka: Počet študentov vysokých škôl podľa fakúlt – Košický kraj k 31. 10. 2010 (denné, externé, doktorandské štúdium)

Škola	Fakulta	Počet študentov	Z toho ženy
Technická univerzita Košice	výrobných technológií	1 645	376
	baníctva, ekológie, riadenia a geotechnológií	3 000	1 483
	hutnícka	1 061	422
	strojnícka	3 106	924
	stavebná	1 259	389
	elektrotechniky a informatiky	3 473	364
	ekonomická	1 180	794
	umení	277	130
	letecká	1 492	691
	spolu	16 493	5 573
Univerzita P. J. Šafárika Košice	prírodovedecká	1 434	970
	verejnej správy	1 002	748
	lekárska	2 093	1 531
	právnická	1 507	818
	filozofická	2 208	1 806
	UPJŠ – rektorát	120	60
	spolu	8 364	5 933
Univerzita veterinárskeho lekárstva a farmácie Košice	všetky študijné programy	1 832	1 434
Vysoká škola bezpečnostného manažérstva Košice	Fakulta bezpečnostného manažérstva	3 146	1 090
Ekonomická univerzita Bratislava, Podnikovohospodárska fakulta Košice	Podnikovohospodárska fakulta EU	1 509	1 039

Zdroj: UIPS

Celoživotné vzdelávanie (CŽV)

Všeobecným cieľom programu je prostredníctvom celoživotného vzdelávania prispievať k rozvoju Európskeho spoločenstva ako vyspelej znalostnej spoločnosti s trvalo udržateľným hospodárskym rozvojom, vyšším počtom a kvalitnejšími pracovnými miestami, ako aj väčšou sociálnou súdržnosťou pri súčasnom zabezpečení riadnej ochrany životného prostredia pre budúce generácie. Program je zameraný najmä na rozvoj výmeny, spolupráce a mobility medzi systémami vzdelávania a odbornej prípravy v rámci Spoločenstva tak, aby sa stali svetovým štandardom kvality.

Celoživotné vzdelávanie obsahuje všeobecné vzdelávanie, odborné vzdelávanie a prípravu, neformálne a informálne vzdelávanie, ktoré človek absolvuje počas života a ktorého výsledkom je zlepšenie vedomostí, zručností a schopností z osobného, občianskeho, spoločenského a/alebo profesijného hľadiska. Patrí sem poskytovanie služieb profesijnej orientácie a poradenstva.

Ciele ČŽV:

- a. vzdelávame ľudí s cieľom formovať a zlepšovať ich zamestnateľnosť s cieľom zvyšovania zamestnanosti a schopnosti uplatniť sa na trhu práce počas celého aktívneho života, aby človek bol schopný uplatniť sa nielen na domácom, ale aj na európskom trhu práce
- b. zvyšovať záujem verejnosti o celoživotné vzdelávanie vhodnou motiváciou tak, aby sa vzdelávanie stalo potrebou a nie povinnosťou

Slovenská republika sa 1. januára 2007 zapojila do nového vzdelávacieho programu Európskej únie s názvom **Program celoživotného vzdelávania**.

Hlavným **cieľom programu** je prostredníctvom celoživotného vzdelávania prispievať k dosiahnutiu cieľa Lisabonskej stratégie vytvoriť vyspelú znalostnú spoločnosť s trvalo udržateľným rozvojom a väčšou sociálnou súdržnosťou.

Program je rozdelený do nasledovných **sektorových podprogramov**:

- **Program Comenius** – sa venuje potrebám v oblasti predškolského a školského vzdelávania (materské, základné a stredné školy).
- **Program Erasmus** – je určený pre oblasť formálneho vysokoškolského vzdelávania a odborného vzdelávania a prípravy na terciárnom stupni. Okrem iných aktivít podporuje najmä mobility vysokoškolských študentov a vysokoškolských pedagógov.
- **Program Leonardo da Vinci** – sa zaoberá oblasťou odborného vzdelávania a prípravy. V rámci neho bude možné uskutočňovať stáže a výmeny zamerané na profesijný rozvoj, ako aj rozvíjať projektové partnerstvá v oblasti odborného vzdelávania a prípravy.
- **Program Grundtvig** – sa venuje potrebám vzdelávania dospelých a prostredníctvom mobilít, projektov, partnerstiev a tematických sietí môže pomáhať dospelým pri zvyšovaní ich vedomostí a zručností.

Celoživotné vzdelávanie sa zameriava na procesy učenia a ich výsledky a nie len na inštitúcie, v ktorých vzdelávanie prebieha. Význam má neformálne učenie (učenie, ktoré je súčasťou vzdelávacích procesov realizovaných vedľa hlavných vzdelávacích systémov, napr. na pracoviskách, v záujmových, súkromných organizáciách a spravidla nevedie k získaniu formalizovaného certifikátu) a informálneho učenia (učenie, ktoré je prirodzenou súčasťou života, na rozdiel od formálneho a neformálneho učenia nemusí byť zámerné, nakoľko jeho účastníci si nemusia byť vedomí dosiahnutých výsledkov).

Celoživotné učenie môže prebiehať vo formách:

- štúdium popri zamestnaní
- vzdelávanie pracovníkov v organizáciách
- vzdelávanie dospelých
- ďalšie vzdelávanie
- kontinuálne vzdelávanie a výcvik
- celoživotné vzdelávanie
- distančné vzdelávanie

Okrem štátnych a súkromných vysokých škôl celoživotné vzdelávanie poskytujú aj ďalšie inštitúcie:

- Asociácia inštitúcií vzdelávania dospelých v Slovenskej republike
- Slovenská akademická asociácia pre medzinárodnú spoluprácu
- Európska informačná sieť pre mládež
- Vzdelávacie centrum
- Spoločnosť pre ďalšie vzdelávanie dospelých
- Spoločnosť pre vzdelávanie dospelých a ďalšie inštitúcie.

13.1.6.1.2. Kultúra

Infraštruktúra kultúrnych zariadení

a) Kultúrne inštitúcie v zriaďovacej pôsobnosti Ministerstva kultúry SR

V zriaďovacej pôsobnosti MK SR sú:

- Slovenské technické múzeum v Košiciach

- Štátna filharmónia Košice
- Štátna vedecká knižnica Košice
- Štátne divadlo Košice.

Slovenské technické múzeum v Košiciach (STM) ako jediné múzeum technického zamerania na území Slovenska poskytuje pohľad do histórie a tradícií vedy a techniky. Ako hlavné centrum múzejnej dokumentácie spravuje bohaté zbierkové fondy, iniciuje starostlivosť o vybrané technické pamiatky in situ na území celého Slovenska, poskytuje odbornú pomoc pri ich záchrane a obnove. Dokumentuje podiel Slovenska a jeho osobností na rozvoji svetovej vedy a techniky.

V rozsiahlom zbierkovom fonde je zastúpené baníctvo, hutníctvo, umelecké kováčstvo, hodinárstvo, strojárstvo, elektrotechnika, geodézia a kartografia, fotografická a kinematografická technika. Vedecké odbory reprezentujú zbierkové fondy historickej prístrojovej techniky z fyziky, chémie a astronómie.

Množstvo originálnych exponátov je prezentované v expozíciách a vystavených súboroch zbierok. Múzeum zhromaždilo viac ako 16 000 zbierkových predmetov, mnohé z nich predstavujú nenahraditeľné hodnoty. STM spravuje aj viaceré nehnuteľné technické pamiatky. Medzi stále expozície múzea patrí: hutníctvo a metalurgia, baníctvo, vývoj geodetickej techniky a kartografie, umelecké kováčstvo, energetické oddelenie A. Stodolu, oznamovacia elektrotechnika, sieň elektrických výbojov, úžitkové a ozdobné predmety z kovov, z dejín fyziky na Slovensku, chemická expozícia, astronómia, Planetárium.

Vysunuté expozície múzea sú: Múzeum letectva v Košiciach, Múzeum dopravy v Bratislave, Múzeum J.M. Petzvala v Spišskej Belej, Kaštieľ v obci Budimír, Múzeum kinematografie rodiny Schusterovej, Hámor v Medzeve, Solivar v Prešove, Kováčska vyhňa v Moldave nad Bodvou, Vysoká pec vo Vlachove.

Štátna vedecká knižnica v Košiciach (ŠVK) patrí k najväčším knižniciam na Slovensku, v počte knižničného fondu jej patrí 2. miesto. Je **univerzálna vedecká knižnica**, ktorej hlavnou náplňou sú služby širokej verejnosti. Je to **kultúrna, informačná a vzdelávacia inštitúcia** zameraná najmä na **knižničnú, bibliografickú, výskumnú a vydavateľskú činnosť**. Plní funkciu teritoriálneho strediska špeciálnej technickej literatúry. V rámci celoslovenskej pôsobnosti má špecializáciu na baníctvo, hutníctvo, aplikovanú geológiu a na ne nadväzujúcu ekológiu. Knižnica poskytuje konzultantské a poradenské služby ostatným knižniciam v kraji a vydáva občasník Knižnice Košického kraja.

Knižničný fond Štátnej vedeckej knižnice tvorí 2 504 tis. knižničných jednotiek, z toho knihy a zviazané periodiká 1 203 tis. k.j., špeciálne dokumenty 1 211 tis. k.j. a staré tlače 90 tis. k.j. Knižnica má ročne návštevnosť takmer 399 tis. osôb, stálych používateľov 9 244 osôb a výpožičky sú v počte 907 tis. k.j. Hlavným poslaním ŠVK je zabezpečovanie slobodného prístupu k poznatkom a informáciám šíreným na všetkých nosičoch, uspokojovanie kultúrnych, informačných, vedeckovýskumných a vzdelávacích potrieb občanov, vytváranie informačnej a znalostnej infraštruktúry pre celoživotné vzdelávanie a ekonomický rozvoj, vytváranie príležitostí pre zmysluplné využívanie voľného času a zabezpečenie ochrany a sprístupnenie kultúrneho dedičstva.

Štátna filharmónia Košice (ŠfK) bola založená v roku 1968 ako druhý profesionálny symfonický orchester koncertného typu na Slovensku. Prvý koncert novovzniknutého telesa sa uskutočnil v apríli 1969 pod vedením vtedajšieho šéfdirigenta Bystríka Režuchu. V krátkom čase Štátna filharmónia Košice dosiahla uznanie odborníkov i verejnosti a stala sa jedným z popredných reprezentantov slovenského interpretačného umenia doma i v zahraničí. V súčasnosti má orchester takmer 90 profesionálnych hudobníkov. Zaznamenal výrazné úspechy na koncertných pódiumoch európskych krajín, ale aj v Severnej Amerike a v Ázii. ŠfK koncertovala na medzinárodných hudobných festivaloch a v dôležitých kultúrnych centrách (Viedeň, Salzburg, Berlín, Budapešť, Praha, Antverpy, Lisabon, Barcelona, Atény, Remeš, Hong-Kong, Luxemburg, New York...). V roku 1994 ŠfK absolvovala mesačné turné po USA, kde sa predstavila ako prvý slovenský symfonický orchester na americkom kontinente.

Štátna filharmónia Košice je ako jediný orchester na Slovensku hlavným organizátorom dvoch medzinárodných festivalov – Košickej hudobnej jari a Medzinárodného organového festivalu Ivana Sokola a od roku 2003 aj Festivalu súčasného umenia ARS NOVA Cassoviae. **Medzinárodný hudobný festival Košická hudobná jar (KHJ)** vznikol v roku 1956 a patrí medzi najstaršie hudobné festivaly na Slovensku. Zo skromných začiatkov vyrástla Košická hudobná jar v medzinárodné koncertné a umelecké podujatie, ktoré završuje každoročne koncertnú sezónu v Košiciach. **Medzinárodný organový festival Ivana Sokola (MOF)** je najstarším organovým festivalom na Slovensku. Zakladateľom a dlhoročným dramaturgom podujatia bol sólista Štátnej filharmónie Košice Ivan Sokol. Organové recitály významných domácich a zahraničných umelcov sa najprv sústreďovali

najmä do Dómu sv. Alžbety, organové koncerty so symfonickým orchestrom do koncertnej sály Domu umenia (kde je od roku 1978 k dispozícii trojmanuálový organ). MOF bol 20 rokov integrálnou súčasťou Košickej hudobnej jari, v roku 1991 sa festival osamostatnil a koná sa v úvode koncertnej sezóny Štátnej filharmónie Košice.

Festival súčasného umenia nesie od r. 2008 názov **ARS NOVA Cassoviae**. Dramaturgia koncertov uprednostňuje diela žijúcich skladateľov európskych i mimoeurópskych kultúr, do programov zaraďuje aj diela skladateľov spätých s regiónom východného Slovenska, košické koncertné pódia poskytujú priestor mladým nadaným interpretom, ktorí majú možnosť aj prostredníctvom tohto festivalu etablovať sa v oblasti slovenského koncertného umenia.

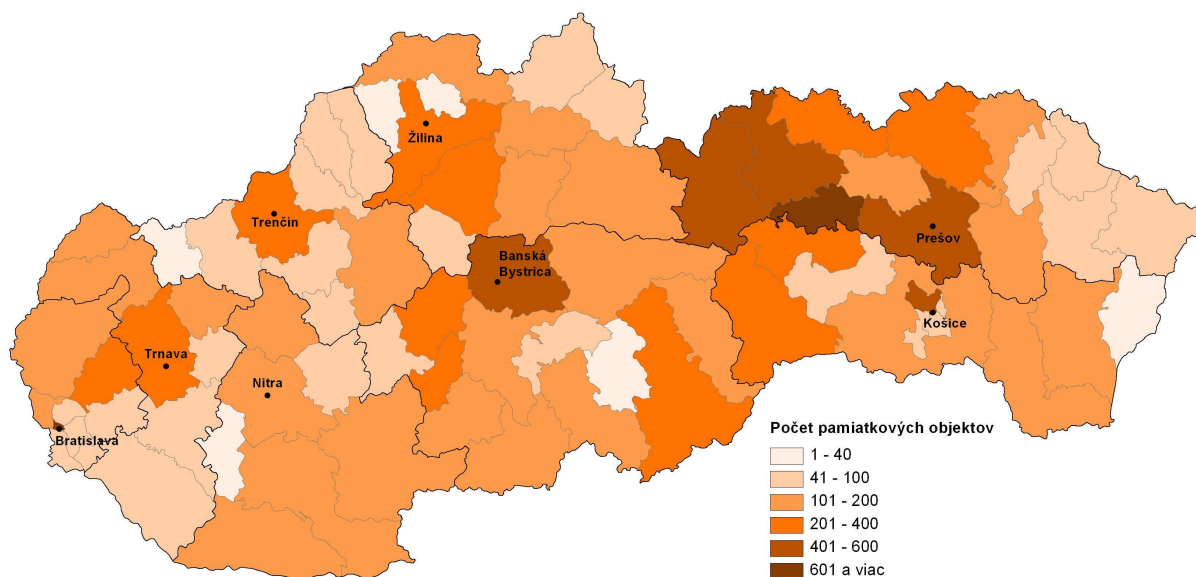
Festival je obohacovaný aj nekonzertnými aktivitami: výstavami výtvarného umenia a organizovaním muzikologických konferencií, ktoré sa spravidla uskutočňujú každý druhý rok a ich témy sú úzko späté s hudobným životom mesta Košice.

Štátne divadlo Košice

História divadelníctva v Košiciach má viac ako šesťstoročnú tradíciu. Súčasná budova divadla vznikla pred 105-timi rokmi, a je adekvátnym reprezentantom veľkej tradície divadelníctva v Košiciach. Je významnou kultúrnou pamiatkou a dôležitou dominantou historického jadra mesta Košice. V rámci Štátneho divadla pôsobia 3 scény – balet, činohra a opera si širokým repertoárom v podaní domácich i zahraničných umelcov.

Krajské pamiatkové úrady vykonávajú špecializovanú štátnu správu prvého stupňa na úseku ochrany pamiatkového fondu v rozsahu pamiatkového zákona v územnom obvode kraja. Krajský pamiatkový úrad sa nachádza aj v Košiciach. Pamiatkový fond je vedený v registroch. Ústredný pamiatkový fond sa člení na 4 registre – huteľných kultúrnych pamiatok, nehnuteľných kultúrnych pamiatok, pamiatkových rezervácií a pamiatkových zón. Kultúrne pamiatky a národné kultúrne pamiatky zapísané v Ústrednom zozname kultúrnych pamiatok sa považujú za národné kultúrne pamiatky (NKP).

Mapa: Rozloženie národných kultúrnych pamiatok

Najviac kultúrnych pamiatok v Košiciach sa nachádza v Mestskej časti Staré mesto Košice, v Spišskej Novej Vsi, Rožňave, ale aj v ostatných okresoch Košického kraja.

Medzi národné kultúrne pamiatky patrí napríklad: v okrese Gelnica cestný most, meštianske a banícke domy, most v Kluknave, železničný tunel v Margecanoch, vodný mlyn v Mníšku nad Hnilcom a Švedlári, v Košiciach hrad, Kalvárske kaplnky, hradbové múry s baštou, meštianske domy, Biskupský palác, Súsošie sv. Trojica, Kláštor dominikánov, Župný dom, Kláštor premonštrátov, Kláštor uršulíniek, Kaplnka sv. Michala, Urbanova veža, pamätná tabuľa Fr. Rákocziho II, Synagóga, Barkóczyho palác, Historická radnica, Levočský dom, Andrassyho palác, Immaculata, Štátne divadlo, Dóm sv. Alžbety, Jakubov palác, kaštieľ v obci Budimír, Herľanský gejzír a kúpele s areálom, Kláštor premonštrátov Jasov, hámor v Medzeve, vodná nádrž v Medzeve, kováčska vyhňa v Moldave nad Bodvou, kaštieľ a hrad Šemša, kúpeľný dom Štós, Zádiel – jaskynné sídlisko, Ardovo – jaskynné sídlisko, kaštieľ s areálom Betliar, Čučma – antimónová huta, Mauzóleum Krasnohorské Podhradie

rod. Andrassy, meštianske domy v Rožňave, Silica – jaskynné sídlisko, vysoká pec Vlachovo, drevený kostol Inovce, zlievareň Krompachy, kúria a kaštieľ s areálom Markušovce, ťažná veža a štôľňa Rudňany, Radnica Sp. Nová Ves, kostol sv. Ducha v Žehre a hradná kaplnka, kaštieľ Streda nad Bodrogom, kaštieľ s areálom Trebišov, vinné pivnice V. Trňa, rodný dom Fr. Rákocziho II Borša, kaštieľ, hrad a vodojem Pribeník, kláštor premonštrátov Leles a iné.

b) Kultúrne inštitúcie v zriaďovateľskej pôsobnosti Košického samosprávneho kraja

Zariadenie	zameranie	sídlo
Kultúrne centrum Abova	osvetové zariadenie	Bidovce
Bábkové divadlo	divadlo	Košice
Divadlo Romathan	divadlo	Košice
Divadlo Thália	divadlo	Košice
Východoslovenská galéria	galéria	Košice
Verejná knižnica J. Bocatia	knižnica	Košice
Kultúrne centrum KSK	kultúrne centrum	Košice
Východoslovenské múzeum	múzeum	Košice
Kultúrne centrum Medzibodrožia a Použia	osvetové zariadenie	Michalovce
Hvezdáreň Michalovce	hvezdáreň	Michalovce
Zemplínska knižnica G. Zvonického	knižnica	Michalovce
Zemplínske múzeum	múzeum	Michalovce
Zemplínske osvetové zariadenie	osvetové zariadenie	Michalovce
Kultúrne centrum Údolia Bodvy a Rudohoria	osvetové zariadenie	Moldava nad Bodvou
Gemerská knižnica P. Dobšinského	knižnica	Rožňava
Banické múzeum	múzeum	Rožňava
Gemerské osvetové stredisko	osvetové zariadenie	Rožňava
Spišské divadlo	divadlo	Spišská Nová Ves
Galéria umelcov Spiša	galéria	Spišská Nová Ves
Spišská knižnica	knižnica	Spišská Nová Ves
Múzeum Spiša	múzeum	Spišská Nová Ves
Spišské osvetové stredisko	osvetové zariadenie	Spišská Nová Ves
Zemplínska knižnica	knižnica	Trebišov
Vlastivedné múzeum	múzeum	Trebišov
Regionálne osvetové stredisko	Osvetové zariadenie	Trebišov

Zdroj: vucke.sk

Jednou z významných oblastí podporujúcich úsilie o zabezpečenie trvalo udržateľného regionálneho rozvoja v Košickom kraji je aj oblasť kultúry. Činnosť kultúrnych inštitúcií v zriaďovateľskej pôsobnosti KSK a ich celoročné aktivity sú súčasťou kultúrno-spoločenského a duchovného života obyvateľov Košického kraja.

V roku 2002 prešlo do zriaďovateľskej pôsobnosti KSK celkom 22 kultúrnych inštitúcií. Od roku 2006 pribudli k týmto kultúrnym zariadeniam ešte 2 inštitúcie. Od 1.1. 2006 prešla na základe delimitácie do pôsobnosti KSK Východoslovenská galéria v Košiciach a osamostatnilo sa kultúrne centrum Medzibodrožia a Použia. Dňom 31. 12. 2008 zanikla Hvezdáreň Medzev a od 1. 1. 2009 boli zriadené 2 nové osvetové zariadenia: Kultúrne centrum Abova v Bidovciach a Kultúrne centrum Údolia Bodvy a Rudohoria v Moldave nad Bodvou.

Košický samosprávny kraj v súčasnosti zabezpečuje svoje zámery v oblasti kultúry, mimoškolskej činnosti a voľnočasových aktivít prostredníctvom 25 kultúrnych zariadení. Objem ročného rozpočtu na zabezpečenie prevádzky a činnosti týchto zariadení predstavuje cca 5,5 mil. Eur. Ďalšie finančné prostriedky na realizáciu svojich úloh a činností získavajú v priebehu roka organizácie kultúry z projektov a grantov predovšetkým od Ministerstva kultúry SR. V odvetví kultúry pracovalo v roku 2009 celkom 539 zamestnancov.

Ťažiskom činnosti jednotlivých kultúrnych inštitúcií je príprava kvalitných a príťažlivých kultúrno-výchovných podujatí. V činnosti osvetových stredísk je to realizácia krajských a celoslovenských súťaží záujmovej umeleckej činnosti.

Osobitná pozornosť je venovaná podujatiam organizovaným pod záštitou predsedu KSK predovšetkým v súvislosti s prezentáciou tradičnej ľudovej kultúry historických žúp – Gemera, Spiša, Abova a Zemplína. Organizujú sa mnohé kultúrne projekty v rámci cezhraničnej a medzinárodnej spolupráce realizované predovšetkým na úrovni múzeí, galérií ale i osvetových stredísk a knižníc.

Za najvýznamnejšiu aktivitu v oblasti kultúry je zapojenie KSK a jeho kultúrnych inštitúcií do kultúrnych aktivít v rámci **projektu Košice - Európske hlavné mesto kultúry 2013 v rámci projektu TERRA INCOGNITA**. Do projektu sa zapracovali ťažiskové zámery na funkčné prepojenie kultúry,

cestovného ruchu a regionálneho rozvoja na historických cestách prechádzajúcich Košickým krajom – gotickej, železnej a vínnej.

Miestna a regionálna kultúra – osvetové zariadenia

Regionálna a miestna kultúra sa v zázemí miest a obcí kraja realizuje prostredníctvom foriem a žánrov kultúrno-osvetovej činnosti, ktorá má prierezový charakter. Jej garantom je sieť regionálnych osvetových zariadení v zriaďovateľskej pôsobnosti KSK, ktoré plnia svoje poslanie v zmysle zákona o osvetovej činnosti. Transformácia siete bola realizovaná v období 2005 – 2010, v súčasnosti v rámci nej pôsobí 5 regionálnych osvetových stredísk, 3 kultúrne centrá a 1 hviezdáreň. Zámerom transformácie bolo priblížiť kultúru obyvateľom regiónov a mikroregiónov pri zohľadnení ich špecifík. Do organizačných štruktúr zariadení patria 2 detašované pracoviská (Gelnica a Sobrance), odborné útvary – záujmovo – umeleckej činnosti, výchovy a vzdelávania a útvary astronómie. Ukončenie procesu transformácie završuje transformácia Krajského osvetového strediska Košice, ktoré sa dňa 1. 1. 2010 zmenilo na Kultúrne centrum KSK s rozšíreným poslaním. Ciele a úlohy zariadení vyplývajú zo **Stratégie rozvoja kultúry KSK**.

Osvetové zariadenia plnia najrozmanitejšie úlohy v oblasti záujmovo-umeleckej činnosti a mimoškolskej výchovy, ale stále viac sa zapájajú do aktivít smerujúcich k vytváraniu produktov kultúrnej turistiky a cestovného ruchu. Dobrým príkladom je založenie združenia Tokajská vína cesta, na ktorého činnosti sa v rozhodujúcej miere podieľa Regionálne osvetové stredisko Trebišov, spolupráca Spišského osvetového strediska s Agentúrou pre rozvoj vidieckeho turizmu na Spiši, tradičné aktivity Spišského a Gemerského osvetového strediska na Gotickej ceste a podiel Zemplínskeho osvetového strediska v Michalovciach na kultúre Zemplínskej šíravy.

Prioritou ich činnosti **je oblasť tradičnej ľudovej kultúry**, orientovaná na:

- zachovanie, rozvíjanie a prezentácia foriem a žánrov a ľudových remesiel
- realizácia tradičných podujatí, akými sú folklórne slávnosti, festivaly a iné podujatia
- budovanie domov tradičnej ľudovej kultúry, národopisných izieb
- podpora folklórnych kolektívov

Kalendár tradičnej ľudovej kultúry v súčasnosti prezentujú 3 nadregionálne, 10 regionálnych, 32 mikroregionálnych a vyše 100 folklórnych slávností a festivalov miestneho charakteru. Takmer 40 z nich patrí kultúre národnostných menšín. Najvýznamnejšie z nich sú zaradené do zoznamu trvalo podporovaných podujatí KSK. Zvyšovanie ich kultúrno-spoločenskej a umeleckej úrovne zabezpečujú zariadenia v súčinnosti s partnermi predovšetkým samosprávami miest a obcí. Svoju tvorbu a činnosť v rámci nich prezentujú naše najúspešnejšie kolektívy a jednotlivci – laureáti SR, celoštátnych, krajských a regionálnych súťaží. Významným prínosom sú aktivity a projekty v rámci cezhraničnej spolupráce s Maďarskom, Ukrajinou a Poľskom, v rámci ktorých dochádza k výmene kultúrnych hodnôt a skúseností. Činnosť najlepších folklórnych súborov v regiónoch je podporovaná spolufinancovaním prostredníctvom rozpočtov KOS Košice, ZOS Michalovce a GOS v Rožňave, pri ktorom bude vybudovaný aj Dom tradičnej ľudovej kultúry Gemera.

V súčasnosti osvetové zariadenia orientujú svoje zámery, plány a úlohy na prípravu podujatí a aktivít súvisiacich s Programom TERRA INCOGNITA, prioritne na Gotickej ceste a Tokajskej vínnej ceste.

Tabuľka: Návštevnosť osvetových zariadení KSK

Zariadenie	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
ZOS	19 998	17 738	20 266	21 755	40 215	101 194	83 672
SOS	41 930	43 028	45 464	53 478	43 603	57 034	49 663
GOS	15 200	15 900	17 800	20 700	23 800	17 511	12 117
KOS	17 805	26 300	57 350	58 200	81 000	29 252	47 474
ROS		20 000	20 600	21 242	38 594	42 119	48 498
KCMaP				27 029	33 451	37 250	42 930
KCA							3 917
KCUBaR							11 000

Zdroj: odbor kultúry KSK

Hviezdáreň Michalovce

Vznikla v roku 1981. Je jediným špecializovaným osvetovým zariadením s právnou subjektivitou v Košickom kraji. Bola mu zverená krajská metodická pôsobnosť vo vzťahu k astronomickým pracoviskám všeobecných osvetových zariadení. Dlhodobu dosahuje dobré výsledky

v astronomickom pozorovaní, popularizácii astronomickej činnosti, v práci s mladou generáciou, vzdelávaní školskej mládeže i učiteľov a je organizátorom zaujímavých podujatí. Dlhodobo sa nedarí zabezpečiť prostredníctvom projektu rekonštrukciu objektu (sídlí v budove Moussonovho domu na Hrádku), ktorého časť je pamiatkou. Nemenej náročné investície je potrebné zabezpečiť na údržbu pozorovacej kupoly a doplnenie pozorovacej techniky pre astronomické pracovisko v Rožňave.

Tabuľka: Návštevnosť Hvezdárne Michalovce

Hvezdáreň	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
	10 586	9 268	7 847	11 674	8 044	12 488	13 150

Zdroj: odbor kultúry KSK

Knižnice

Špecifickú odbornú činnosť s cieľom sprístupniť obyvateľstvu knižné formy a iné informačné zdroje prostredníctvom knižnično – informačných služieb realizuje v Košickom kraji 5 regionálnych knižníc. Mimo svojho základného poslania plnia vo vzťahu k ostatným vyše 400 knižniciam v územnej pôsobnosti regiónov aj metodickú funkciu. **Verejná knižnica Jána Bocatia v Košiciach** je metodickou inštitúciou pre regionálne knižnice v zriaďovateľskej pôsobnosti KSK. Strategickými cieľmi rozvoja knižníc sú úlohy vyplývajúce z Programu informatizácie spoločnosti SR a Programu elektronizácie knižníc SR, ktoré sú aj súčasťou Stratégie rozvoja kultúry KSK. Knižnice sú zo zariadení KSK najvyššou mierou prepojené na informačné technológie, ale veľký nárast osobných počítačov v domácnostiach v ostatných rokoch nepriaznivo ovplyvnil vývoj základných ukazovateľov vo výkonoch služieb. Pokles čitateľov knižníc je celosvetovým trendom a spôsobil ho aj demografický vývoj a súčasná finančno-ekonomická kríza. Výška disponibilných finančných zdrojov ovplyvňuje kvantitu i kvalitu knižničných fondov a následne i počet čitateľov, výpožičiek i knižný obrat. Priemerná suma nákupu knižného fondu na obyvateľa kraja a užívateľa sa oproti roku 2005 podstatne znížila. Kým v roku 2005 predstavovala 10,99 Sk (cca 033 EUR) na obyvateľa, v roku 2009 klesla na 0,13 EUR. Za odporúčaním Medzinárodnej federácie knižničných asociácií a inštitúcií (IFLA) 1,16 EUR na obyvateľa teda podstatne zaostávame. Zabezpečiť akvizičnú politiku systematickým nákupom v súčasnosti nie je možné, pretože finančné zdroje zriaďovateľa sú minimalizované, limitované a prisúvané nerovnomerne. V tomto období má prednosť úhrada faktúr za prevádzkové náklady.

V hlavných ukazovateľoch činnosti sledovaných ŠÚ SR sa regionálne knižnice KSK dlhodobo umiestňujú v pásmach podpriemeru. Jediným dobrým ukazovateľom s nadpriemerným výsledkom je počet verejne prístupových bodov k internetu (85 prístupov). Tento stav bol dosiahnutý realizáciou pilotného projektu v roku 2006, ktorý bol podporený zo štrukturálnych fondov EÚ. Na jeho základe knižnice poskytujú bezplatný prístup k internetu.

Na základe analýzy 5 ročnej činnosti knižníc (2005 – 2009) sa javí potreba prijať opatrenia na zlepšenie činnosti a pre budúcnosť zvážiť kreovanie nového modelu knižníc. Jedným z prvých opatrení realizovaných začiatkom roka 2011 je zavedenie štandardov do výkonov v službách, s čím súvisí reštrukturalizácia knižného fondu, racionalizácia organizačných štruktúr, napojenie všetkých regionálnych knižníc na systém Virtua, centralizácia akvizície a riešenie špecifických služieb formou zákazov (bibliografia). Pritom je potrebné brať do úvahy aj stupeň informatizácie školstva, budovanie a tematické zameranie školských knižníc, existenciu Knižnice pre deti a mládež s pobočkami v Košiciach. Činnosť oddelení a ich fondy je potrebné orientovať na kultúrno-spoločenské aktivity a spoluprácu s osvetovými zariadeniami, pričom je potrebné využiť regionálnu históriu v živej kultúre Programu TERRA INCOGNITA.

V pôsobnosti KSK neexistuje žiadna verejná knižnica, ktorá by mala účelovo postavenú budovu. Viacúčelové objekty, ktoré pôvodne neboli určené pre knižnice sú často nedostatočne vybavené. V roku 2005 sa rekonštrukciou podarilo optimalizovať podmienky pre činnosť Spišskej knižnice v Spišskej Novej Vsi, v roku 2009 – 2010 vylepšiť priestorové podmienky v Zemplínskej knižnici v Trebišove. Nedostatočné priestorové kapacity na pomery krajského mesta sú v centrálnej prevádzke Verejnej knižnice Jána Bocatia v Košiciach, čo je možné čiastočne zlepšiť zavedením štandardov a v komplexe realizáciou projektu MEDIATÉKA. Vzhľadom na krajskú pôsobnosť by bolo vhodné vybavenie knižnice osobitnou učebňou pre vzdelávacie účely pracovníkov regionálnych knižníc KSK. K pozitívnym zmenám došlo vo vlastníctve budov knižníc. V súčasnosti je v prenajatých priestoroch už len Zemplínska knižnica v Trebišove a z časti aj VKJB v Košiciach.

Súčasťou ďalšej etapy elektronizácie v regionálnych knižniciach je aj digitalizácia kultúrnych fondov. Ide o záchranu historicky a regionálne vzácných fondov v knižniciach a ich sprístupnenie prostredníctvom internetu čo najširšej verejnosti. Stupeň digitalizácie dosiahol takú úroveň, že digitalizované dokumenty sú plnou náhradou originálov. Verejná knižnica J. Bocatia v Košiciach

v spolupráci so Župnou knižnicou v Miskolci doposiaľ zabezpečila digitalizovanie niektorých titulov viažucich sa k historicky spoločnému regiónu.

Regionálne knižnice každoročne vyvíjajú snahu na získanie doplnkových zdrojov, ktoré umožňujú čiastočne zmierniť nepriaznivú situáciu, najmä v spolupráci so samosprávami miest a obcí, resp. projektov a grantov v rámci MK SR.

Tabuľka: Celkový stav knižničného fondu

zariadenie	Celkový stav knižničného fondu k.j.		Prírastky knižných fondov		Finančné prostriedky na nákup kníh	
	2005	2009	2005	2009	2005 v Sk	2009 v Eur
VKJB Košice	366 842	307 916	5681	3 761	1 151 635	28 687
ZKGZ Michalovce	109 575	106 741	2 374	1 199	482 464	9 555
GKPD Rožňava	101 954	104 379	1 716	772	338 272	7 623
SK Sp.N.Ves	102 029	98 083	1 888	1 368	220 914	7 309
ZK Trebišov	51 821	41 551	1 854	1 844	352 075	10 525
spolu					2 545 360	63 699

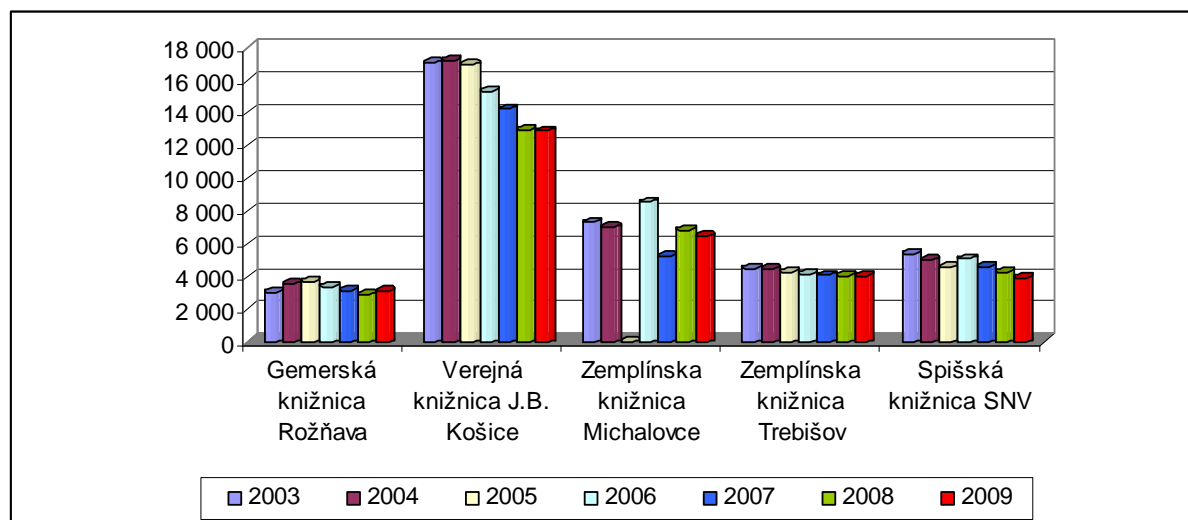
Zdroj: odbor kultúry KSK

Tabuľka: Počet čitateľov knižníc

Zariadenie	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
GKR	3 065	3 579	3 703	3 392	3 168	2 913	3 127
VKJBK	17 063	17 200	16 967	15 313	14 243	12 961	12 921
ZKGZM	7 330	7 013	7 4+5	8 548	5 259	6 857	6 462
ZKT	4 489	4 471	4 278	4 183	4 089	4 060	4 060
SKSNV	5 410	5 020	4 566	5 082	4 609	4 291	3 937

Zdroj: odbor kultúry KSK

Graf: Počet čitateľov knižníc KSK

Kultúrne dedičstvo – pamiatkový fond

Podľa registra národných kultúrnych pamiatok sa na území KSK nachádzajú nehnuteľné a hnutelné kultúrne pamiatky. V rámci nehnuteľných pamiatok je to 1785 pamiatkových objektov a 1406 kultúrnych pamiatok, v rámci hnutelných pamiatok je to 4 339 pamiatkových predmetov a 2 644 kultúrnych pamiatok. Medzi Národné kultúrne pamiatky patrí Budova Košického vládneho programu v Košiciach (vyhlásená v r. 1961), Dóm sv. Alžbety (1970), Kaštieľ v Betliari s areálom (1985), Kláštor premonštrátskeho konventu v Jasove (1970), Hrad Krásna Hôrka (1970), Evanjelický kostol v Štítniku (1970) a Farský kostol sv. Ducha v Žehre (1985).

Košický samosprávny kraj spolupracuje s Krajským pamiatkovým úradom v Košiciach s cieľom stanoviť priority v oblasti obnovy a záchran pamiatkového fondu. Dôvodom je potreba aktuálnej databázy pre zámery financovania obnovy pamiatkového fondu zo štrukturálnych fondov EÚ, Programu EHMK Košice 2013 vr. Programu TERRA INCOGNITA a iných zdrojov v období rokov 2007 – 2013.

KSK v prioritne navrhuje podporovať záchranu a obnovu pamiatok v havarijnom a zlom stave, ktoré sú prístupné verejnosti

- zaradené do zoznamu vybraných národných kultúrnych pamiatok MK SR
- nachádzajúce sa na kultúrno-historických cestách a turistických trasách, v historických jadrách miest a pamiatkových zónach miest a obcí.

Múzeá a galérie

Stabilnú zbierkotvornú, dokumentačnú, vedecko-výskumnú, publikačnú, výstavnú a vzdelávaciu činnosť zameranú na zachovanie hmotného kultúrneho dedičstva zabezpečuje v Košickom kraji (okrem múzeí v zriaďovateľskej pôsobnosti MK SR) 5 múzeí a 2 galérie so 42 stálymi expozíciami. Centrálnym metodickým a koordinačným zariadením je **Východoslovenské múzeum v Košiciach**, ktoré je druhým najväčším múzeom na Slovensku. V jednotlivých okresných sídlach pôsobia samostatné regionálne múzeá, ktorých expozície sú zamerané na národopis, prírodné vedy, archeológiu a históriu, baníctvo, vinárstvo a vinohradníctvo. V snahe zabezpečiť mapovanie vývoja výtvarného života v regióne plnia 3 múzeá aj galerijnú funkciu (Zemplínske múzeum, Banícke múzeum, Vlastivedné múzeum).

Vzhľadom na skutočnosť, že múzeá a galérie sídlia v pamiatkovo chránených objektoch, prevádzkovanie týchto zariadení si vyžaduje osobitnú pozornosť, ktorú v uplynulom období nebolo možné zabezpečiť v plnom rozsahu. I napriek obmedzeným možnostiam rozpočtu sa podarilo zrealizovať niektoré rozsiahlejšie investičné akcie: v roku 2007 bola ukončená rekonštrukcia dvoch objektov Zemplínskeho múzea v areáli kaštieľa Sztárayovcov vo finančnom objeme 10,5 mil. Sk, rekonštrukcia a výstavby nových depozitárov Banického múzea v Rožňave v objeme 13 mil. Sk, rekonštrukcia Katovho bytu v areály Katovej bašty a Rodošta v správe Vs. múzea v Košiciach za pomoci finančných prostriedkov Nórskeho finančného mechanizmu, v roku 2009 bola ukončená rekonštrukcia strechy Galérie umelcov Spiša v Spišskej Novej Vsi, podarilo sa zabezpečiť opravu oporného múra kaštieľa v Markušovciach. Ukončili sa rekonštrukčné práce na vstupnej fasáde Vs. galérie v Košiciach a modernizovali sa jej výstavné priestory vo finančnom objeme cca 3 mil. Sk. Najvýznamnejšou investičnou akciou v súčasnosti je I. a II. etapa rekonštrukcie historickej účelovej budovy Vs. múzea z úveru od Európskej investičnej a rozvojovej banky.

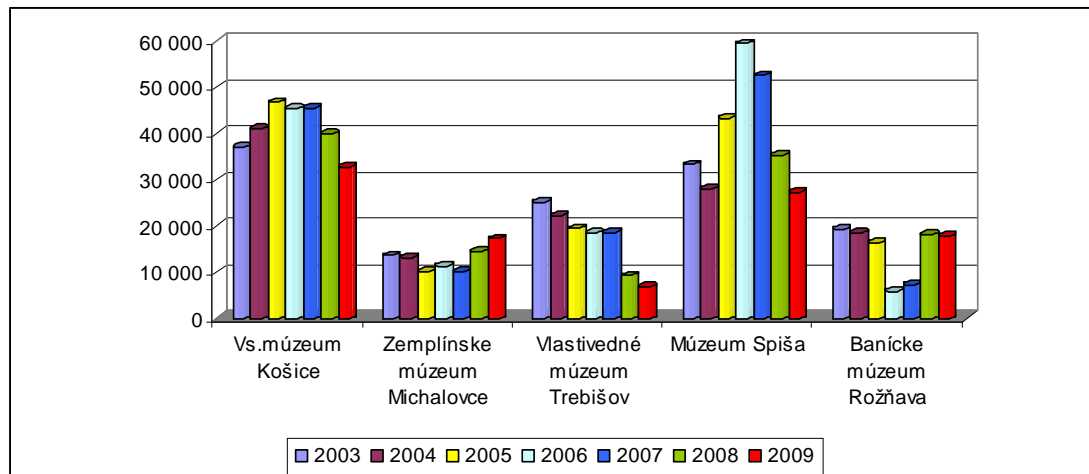
Nadalej však pretrváva havarijný stav ďalších objektov v správe kultúrnych zariadení KSK, predovšetkým však pamiatkovo chránených objektov, na ktorých obnovu sa v poslednom období darí získavať finančné prostriedky výlučne prostredníctvom projektov a z grantových programov. V nadväznosti na ďalší rozvoj cestovného ruchu je nevyhnutnosťou zabezpečiť reinštaláciu expozícií, z ktorých už väčšina nezodpovedá moderným trendom a požiadavkám návštevníkov.

Tabuľka: Návštevnosť múzeí v zriaďovateľskej pôsobnosti KSK

Zariadenie	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Vs.múzeum	36 974	41 016	46 720	45 370	45 566	39 903	32 777
ZMvM	13 624	13 188	10 078	11 422	10 098	14 437	17 271
VM	25 202	22 308	19 496	18 514	18 676	9 331	6 851
MS	33 226	28 016	43 281	59 389	52 555	35 357	27 308
BMvR	19 338	18 527	16 459	5 918	7 405	18 135	17 853

Zdroj: odbor kultúry KSK

Graf: Vývoj návštevnosti múzeí v Košickom kraji v rokoch 2003 – 2009

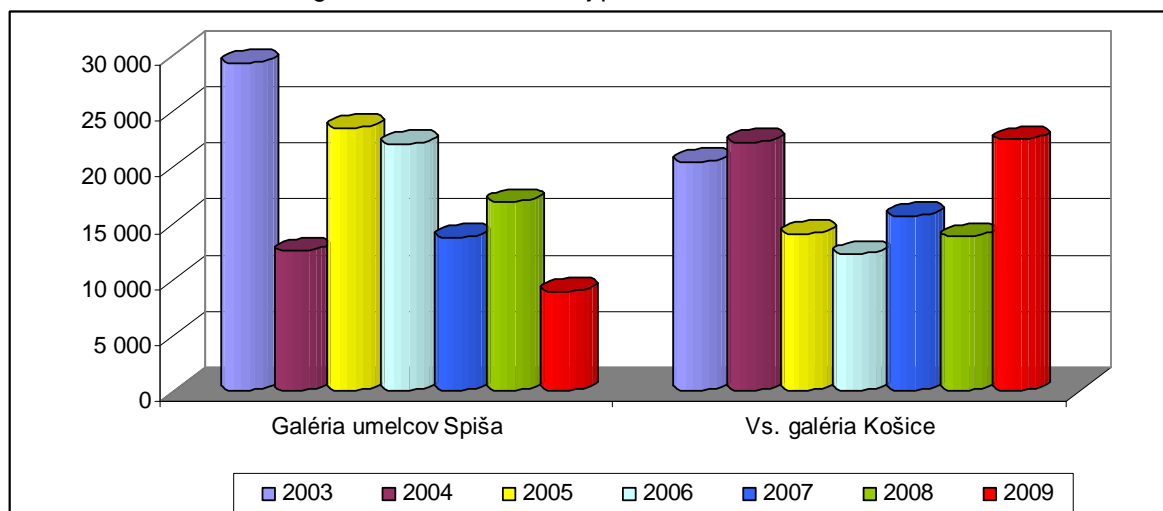

Tabuľka: Návštevnosť galérií v zriaďovateľskej pôsobnosti KSK

Zariadenie	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
GUS	29 332	12 495	23 474	22 101	13 740	16 868	8 947
VG	20 459	22 252	14 045	12 194	15 658	13 786	22 446

Zdroj: odbor kultúry KSK

Graf: Prehľad návštevnosti galérií v zriaďovateľskej pôsobnosti KSK

Divadlá v zriaďovateľskej pôsobnosti KSK

V období po roku 2005 sa postupne darilo stabilizovať a rozvíjať úroveň štyroch profesionálnych divadiel v zriaďovateľskej pôsobnosti KSK - divadla Thália s Máraiho štúdiom, Bábkového divadla s alternatívnou scénou Jorik, divadla Romathan a Spišského divadla. Dve z divadiel (Thália a Romathan) svojim špecifickým zameraním presahujú rámec pôsobnosti KSK. Tieto inštitúcie úspešne získavajú mimorozpočtové financie aj z iných zdrojov – divadlo Thália z Maďarskej republiky a Divadlo Romathan hlavne z Úradu vlády SR a z európskych nadačných zdrojov. Transformačné procesy, ktoré výrazne ovplyvňovali ich činnosť v poslednej dekáde možno považovať za ukončené a divadlá sa postupne vyrovnali so zmenenými podmienkami, hlavne v oblasti financovania (odčlenenie od štátnych zdrojov). Divadlá majú zo všetkých kultúrnych inštitúcií najvyššie vlastné príjmy zo vstupného a ich činnosť je neustále monitorovaná záujmom divákov. Všetky divadlá vykonávajú aj aktívnu zájazdovú činnosť nielen vo svojom okolí, ale hostujú aj v zahraničí a svoju umeleckú tvorbu konfrontujú aj svojou účasťou na medzinárodných prehliadkach a festivaloch, z ktorých prinášajú aj významné ocenenia.

Aj na úseku divadiel sa podarilo zrealizovať niektoré investičné zámery. Dokončila sa napr. rekonštrukcia budovy Máraiho štúdia pri Divadle Thália, bola zrekonštruovaná divadelná sála a vstupný vestibul tohto divadla, uskutočnila sa rekonštrukcia vykurovania a výmena strechy Bábkového divadla i ďalšie aktivity.

Pretrvávajúcim problémom je definitívne umiestnenie divadla Romathan, pre ktoré sa v uplynulých rokoch nepodarilo získať žiadnu inú vhodnú budovu

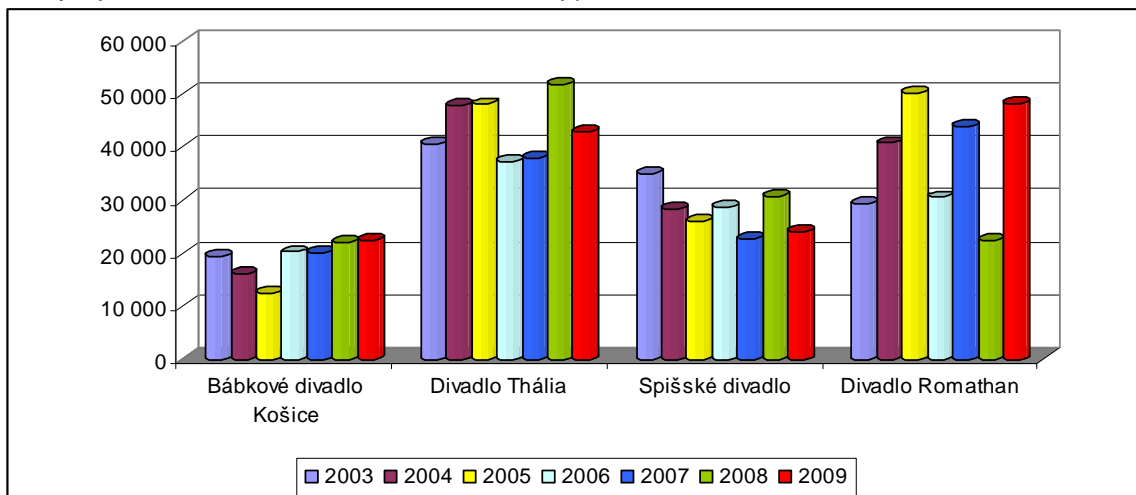
Napriek stabilnej umeleckej úrovni a pozitívnym hodnoteniam divadelných kritikov sa divadlá stretávajú aj s problémami, medzi ktoré patrí nedostatočné mzdové ohodnotenie umelcov, zapríčiňujúce odliv talentov do iných divadiel, neschopnosť realizovať nákladné predstavenia, ktoré by priniesli aj väčšie zisky, nevhodné prevádzkové podmienky – zastaralé budovy bez klimatizácie s nedostatočným technickým vybavením a zázemím a pod.

Tabuľka: Návštevnosť divadiel KSK

Zariadenie	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
BD	19 469	16 191	12 569	20 252	20 184	22 101	22 389
DTS	40 680	47 720	48 040	37 355	37 858	51 843	42 980
SD	35 006	28 315	26 132	28 568	22 683	30 720	23 989
DR	29 256	40 705	50 198	30 522	43 958	22 410	48 149

Zdroj: odbor kultúry KSK

Graf: Vývoj návštevnosti divadiel v zriaďovateľskej pôsobnosti KSK

13.1.6.1.3. Zdravotníctvo

Infraštruktúra zdravotníckych zariadení

Zdravie ľudí je základnou podmienkou úspešného rozvoja každej spoločnosti. Ako univerzálna hodnota a základné ľudské právo predstavuje základný ekonomický zdroj nielen pre jedinca, ale aj pre celú spoločnosť.

Základným poslaním zdravotníctva je navrátiť zdravie chorým, udržiavať a zlepšovať kvalitu zdravia všetkým klientom. V minulosti model zdravotnej starostlivosti, v ktorom štát prevzal úplnú zodpovednosť za zdravie ľudí charakterizovalo centrálné riadenie zdravotníctva a štátny monopol na poskytovanie zdravotnej starostlivosti. Základnou zmenou v súčasnom období je koncepcia, podľa ktorej je každý občan zodpovedný za svoje zdravie, pričom štát sa sústreďuje predovšetkým na vytváranie legislatívneho prostredia pre poskytovanie zdravotnej starostlivosti v štátnych a neštátnych zdravotníckych zariadeniach, na opatrenia v oblasti ochrany a podpory zdravia, pri zabezpečovaní dostupnosti zdravotnej starostlivosti, kontrole jej kvality, organizovaní celospoločenských preventívnych programov a pod. V budúcnosti možno očakávať ďalšie zmeny v závislosti najmä od sociálnych, ekonomických a politických faktorov.

Zdravotný stav obyvateľov Slovenska nie je veľmi priaznivý. Ovplyvňuje ho predovšetkým životný štýl, zhoršená kvalita životného prostredia v niektorých regiónoch, nezamestnanosť, sociálna situácia a nevhodné bytové podmienky časti populácie (marginalizované skupiny obyvateľstva, rómske etnikum). K tomu sa pridáva aj nedostatočné vzdelanie tejto skupiny obyvateľstva, stagnácia ekonomiky a ekonomická kríza a nedostatočná integrácia Rómov.

Slovenské zdravotníctvo má **pretrvávajúce problémy v oblasti neúmerného využívania ambulantnej zdravotnej starostlivosti, nedostatočne rozvinutej jednodňovej ambulantnej starostlivosti**, preferovania ústavnej zdravotnej starostlivosti v ekonomicky zaostalejších regiónoch.

Stále viac sa v praxi **prejavuje nedostatok kvalifikovaných pracovníkov** - najmä všeobecných a zubných lekárov, patológov, anestéziológov, ale aj sestier. Zo štatistických zdrojov vyplýva, že v roku 2009 v rámci kraja bolo evidovaných 6 053 pracujúcich zdravotných sestier zdravotníctve. Od roku 2000 dochádza každoročne k **poklesu počtu zdravotných sestier**. Príprava na povolanie sestry je v súčasnosti pomerne náročné (štúdium prebieha na fakultách ošetrovateľstva VŠ a pokračuje v špecializačnom odbore na Slovenskej zdravotníckej univerzite v Bratislave). Povinné je celoživotné odborné vzdelávanie. Z dôvodu pomerne nízkeho ekonomického ohodnotenia práce sestier veľká časť odchádza pracovať do zahraničia.

V Košickom kraji sa odbor ošetrovateľstvo študuje iba na Univerzite P. J. Šafárika v Košiciach, kde do prvého ročníka bolo prijatých 15 študentov. Niektoré zdravotnícke zariadenia už v súčasnosti zápasia s problémom nedostatku zdravotných sestier, ktorý ovplyvňuje aj plynulú prevádzku zdravotníckych zariadení.

Vysokú finančnú náročnosť zdravotníckeho systému ovplyvňuje aj **nedostatočné energetické hospodárenie** súvisiace s nevyhovujúcim stavom budov, kde sú zdravotnícke zariadenia umiestnené.

Zdravotníctvo napriek finančnej poddimenzovanosti ohrozujúcej stabilitu systému, dostupnosti i kvalite poskytovaných výkonov, plní svoje poslanie a úlohy. V zdravotníctve došlo k zmene legislatívy i vlastníckych vzťahov, zvýšila sa finančná záťaž obyvateľstva na výdavky na zdravie, znížila sa dostupnosť zdravotníckych služieb, vzrástli náklady poskytovateľov zdravotnej starostlivosti, ale nezvýšili sa ich príjmy.

Za prioritné parametre rozvoja v oblasti zdravotníctva v KSK možno považovať skvalitňovanie a zefektívňovanie zdravotnej starostlivosti v kraji, rozvoj ľudských zdrojov v zdravotníctve a zvyšovanie informovanosti a osobnej zodpovednosti občanov za svoje zdravie. Strategickým cieľom je dosiahnuť modernú zdravotnú infraštruktúru v kraji, zvýšenie kvality a motivácie pracovníkov v zdravotníctve, podporu zdravia a predchádzanie zdravotným rizikám.

I. Zdravotnícke zariadenia ambulantnej zdravotnej starostlivosti

1. Ambulancie sú základné ucelené jednotky určené na poskytovanie zdravotnej starostlivosti, ktorá nevyžaduje pobyt osoby na lôžku.

- ambulancie všeobecnej ambulantnej zdravotnej starostlivosti
- ambulancie špecializovanej ambulantnej zdravotnej starostlivosti
- ambulancie inej špecializovanej ambulantnej zdravotnej starostlivosti

a) Všeobecná ambulantná zdravotná starostlivosť má v rámci kraja dostatočné zastúpenie. Slabšie zastúpenie je najmä v južných a severných oblastiach trebišovského a v južných oblastiach rožňavského a michalovského okresu. Poskytovatelia zdravotnej starostlivosti v odboroch všeobecný lekár pre dospelých, všeobecný lekár pre deti a dorast, gynekológia a stomatológia, boli na základe územného princípu rozdelení do jednotlivých zdravotných obvodov. K takémuto rozdeleniu sa pristúpilo v priebehu roka 2008, pričom sa postupovalo podľa stanovených pravidiel, so zohľadnením čo najlepšej dostupnosti zdravotnej starostlivosti. V súčasnosti je počet poskytovateľov všeobecnej ambulantnej starostlivosti dostačujúci.

Tabuľka: Verejná minimálna sieť poskytovateľov všeobecnej ambulantnej zdravotnej starostlivosti

Kraj	Počet lekárskeho miest	
	Všeobecná ambulantná starostlivosť pre dospelých	Všeobecná ambulantná starostlivosť pre deti a dorast
Košický kraj	241, 9	112, 5

Zdroj: odbor zdravotníctva KSK

Tabuľka: Skutočný počet poskytovateľov vo všeobecnej ambulantnej zdravotnej starostlivosti

Okres, kraj	Všeobecná ambulantná starostlivosť pre deti a dorast	Podiel okresov v %	Všeobecná ambulantná starostlivosť pre dospelých	Podiel okresov v %
Gelnica	6	3,1	9	2,8
Košice I	19	9,8	44	13,8
Košice II	22	11,3	25	7,8
Košice III	9	4,7	6	1,9
Košice IV	16	8,2	31	9,7
Košice-okolie	29	15,0	33	10,3
Michalovce	26	13,5	49	15,4
Rožňava	14	7,2	23	7,2
Sobrance	6	3,1	10	3,1
Spišská Nová Ves	21	10,8	35	11,0
Trebišov	25	13,0	48	15,0
Košický kraj	193	100,0	319	100,0

Zdroj: odbor zdravotníctva KSK

Tabuľka: Lekárska služba prvej pomoci

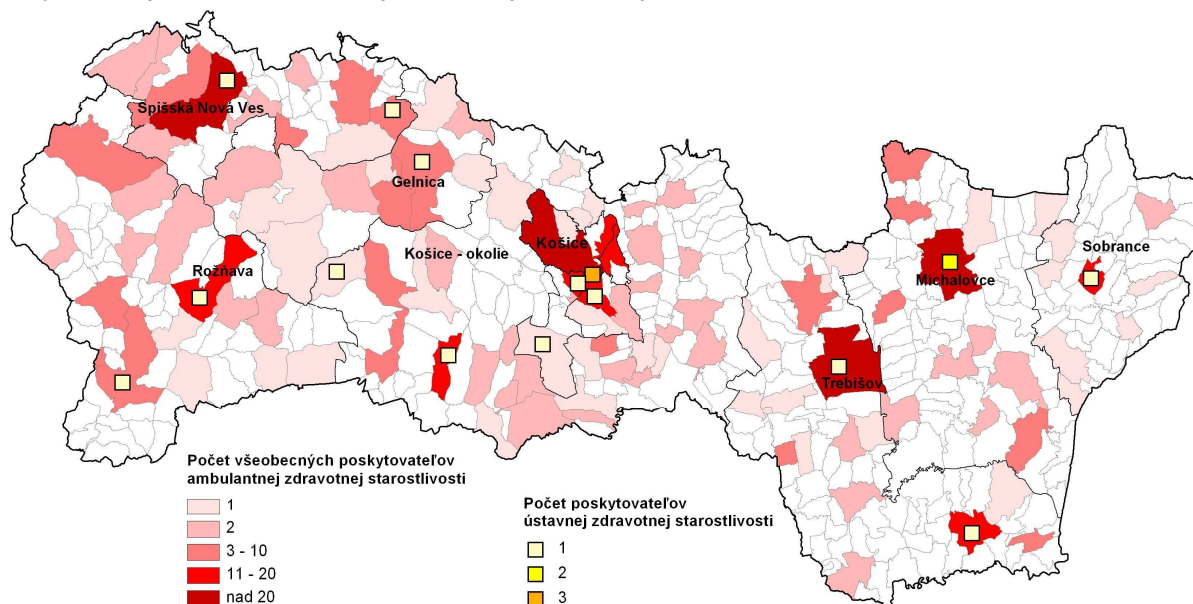
okres	LSPP pre deti a dorast	LSPP pre dospelých	Zubno-lekárska LSPP
Košice I - IV	Poliklinika Terasa s.r.o.	Poliklinika Terasa s.r.o.	DUTY - DENT, spol. s.r.o.
Košice IV	Poliklinika Terasa s.r.o.	Nemocnica Košice - Šaca a.s.	DUTY - DENT, spol. s.r.o.
Košice - okolie	Poliklinika Terasa s.r.o. Zachraňujeme životy, n.o.	Poliklinika Terasa s.r.o. Zachraňujeme životy, n.o.	Univerzitná nemocnica L.Pasteura
Gelnica	-	PRO VITAE n.o.	-

okres	LSPP pre deti a dorast	LSPP pre dospelých	Zubno-lekárska LSPP
Michalovce	KOMPROMIS spol. s.r.o.	Konsenzus s.r.o. Poliklinika "V.Kapušany n.o."	SALVETE, s.r.o.
Trebišov	LSPP Trebišov s.r.o. NsP K.Chlmec n.o.	LSPP Trebišov s.r.o. NsP K.Chlmec n.o.	LSPP Trebišov s.r.o.
Sobrance	KOMPROMIS spol. s.r.o.	DOZAS s.r.o.	SALVETE, s.r.o.
Spišská Nová Ves	LSPP Spišská Nová Ves, spol. s.r.o.	LSPP Spišská Nová Ves, spol. s.r.o. Nemocnica Krompachy, spol. s.r.o.	LSPP Spišská Nová Ves, spol. s.r.o.
Rožňava	NsP sv. Barbory Rožňava, a.s.	NsP sv. Barbory Rožňava, a.s.	-

Zdroj: odbor zdravotníctva KSK

V zmysle Nariadenia vlády SR č. 640/2008 Z.z. o verejnej minimálnej sieti poskytovateľov zdravotnej starostlivosti aj v zmysle analýzy Ministerstva zdravotníctva SR vykonanej v r. 2009 je verejná minimálna sieť poskytovateľov lekárskej služby prvej pomoci (ďalej LSPP) v Košickom kraji predimenzovaná. Na základe výsledkov uvedenej analýzy, zhodnotenia jestvujúceho stavu a v súlade s požiadavkami profesijných organizácií Ministerstvo zdravotníctva SR odporúčalo samosprávnym krajom optimalizovať sieť ambulancií LSPP, a to najmä v zmysle zníženia ich celkového počtu pri zohľadnení skutočného počtu lekárov v každom určenom zdravotnom obvode a pri zachovaní primeranej geografickej dostupnosti LSPP pre občanov. Cieľom je koncentrácia väčšieho počtu lekárov pre jednu miesto výkonu LSPP, zníženie počtu služieb jednotlivých lekárov a lepšia alokácia a využitie prostriedkov zdravotných poisťovní pre primeranejšie ohodnotenie lekárov a sestier na LSPP. V Košickom kraji je potrebné prehodnotiť opodstatnenosť existencie lekárskej služby prvej pomoci vo všeobecnej ambulantnej starostlivosti v Gelnici, Krompachoch, Kráľovskom Chlmcí a vo Veľkých Kapušanoch, kde je nedostatok poskytovateľov zdravotnej starostlivosti povinných v zmysle §79 ods. 1 písm. v zák. č. 578/2004 Z.z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti ... vykonávať lekársku službu prvej pomoci, zabezpečiť vo všetkých okresoch nepretržitosť poskytovania lekárskej služby prvej pomoci a v rámci celého kraja optimalizovať počet zubno-lekárskejších služieb prvej pomoci.

Mapa: Poskytovanie všeobecnej a ústavnej zdravotnej starostlivosti

Zdroj: OZ KSK 2010

b) Špecializovaná ambulantná zdravotná starostlivosť je sústredená najmä do krajského mesta a okresných miest. Jej koncentrácia v menších sídlach je, najmä v závislosti od počtu obyvateľov, nižšia. V súčasnosti je skutočný počet poskytovateľov špecializovanej ambulantnej starostlivosti dostačujúci.

Tabuľka: Verejná minimálna sieť poskytovateľov špecializovanej ambulantnej zdravotnej starostlivosti

Okresy, kraj	Počet lekárskeho miest	
	Špecializovaná ambulantná gynekologická starostlivosť	Špecializovaná ambulantná zubno-lekárska starostlivosť vr. detskej
Košice I – IV	30,7	89,7
Košice – okolie	14,1	42,6
Michalovce	14,1	41,9
Rožňava	8,0	23,7
Sobrance	3,0	8,9
Spišská Nová Ves	12,1	36,6
Trebišov	13,5	40,0
Košický kraj	95,5	283,4

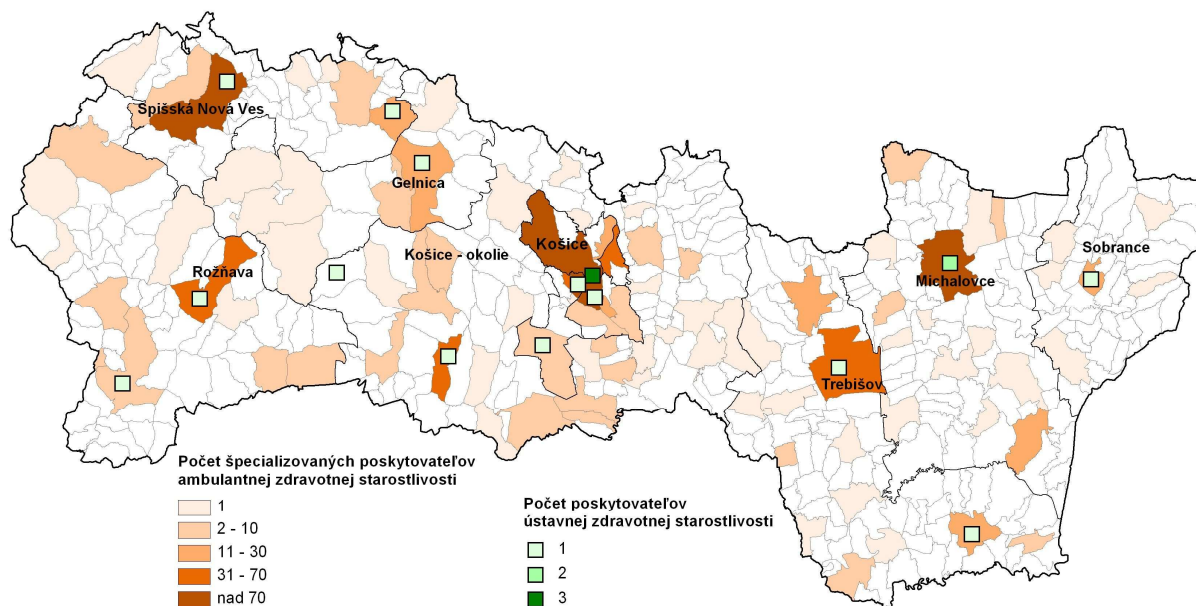
Zdroj: odbor zdravotníctva KSK

Tabuľka: Skutočný počet poskytovateľov v špecializovanej ambulantnej zdravotnej starostlivosti

Okres, kraj	Špecializovaná ambulantná gynekologická starostlivosť	Podiel okresov v %	Špecializovaná ambulantná zubno-lekárska starostlivosť	Podiel okresov v %
Gelnica	1	1,1	8	2,0
Košice I	16	18,0	82	20,1
Košice II	7	7,9	55	13,5
Košice III	2	2,2	12	2,9
Košice IV	8	9,0	50	12,2
Košice-okolie	9	10,1	38	9,3
Michalovce	10	11,2	52	12,7
Rožňava	7	7,9	21	5,1
Sobrance	4	4,4	11	2,7
Spišská Nová Ves	14	15,7	38	9,3
Trebišov	11	12,3	41	10,0
Košický kraj	89	100,0	408	100,0

Zdroj: odbor zdravotníctva KSK

Mapa: Poskytovania špecializovanej a ústavnej zdravotnej starostlivosti

Zdroj: OZ KSK 2010

c) Iná špecializovaná ambulantná zdravotná starostlivosť - v súčasnosti je skutočný počet poskytovateľov všeobecnej ambulantnej starostlivosti dostatočný

Tabuľka: Verejná minimálna sieť poskytovateľov inej špecializovanej ambulantnej zdravotnej starostlivosti – počet lekárskejších miest

Počet lekárskejších miest v jednotlivých medicínskych odboroch	Košický kraj
Algeziológia	1,9
Angiológia	3,0
Čeľustná ortopédia	14,3
Chirurgia, vrátane detskej	36,3
Dermatovenerológia, vrátane detskej	32,1
Diabetológia, poruchy látkovej premeny a výživy	16,2
Endokrinológia, vrátane detskej	11,6
Foniatria	2,4
Fyziatria, balneológia a liečebná rehabilitácia	18,2
Gastroenterológia, vrátane detskej	15,5
GeriatRIA	2,6
Hematológia a transfuziológia	7,7
Infektológia, topická medicína	5,0
Kardiológia, vrátane detskej	24,4
Klinická imunológia a alergológia	19,3
Klinická logopédia	17,0
Klinická onkológia	12,4
Klinická psychológia	22,9
Klinické pracovné lekárstvo a klinická toxikológia	1,9
Lekárska genetika	1,7
Liečebná pedagogika	1,0
Medicína drogových závislostí	1,6
Nefrológia	4,4
Neurológia, vrátane detskej	36,7
Oftalmológia	41,9
Ortopédia, vrátane detskej	22,8
Otorinolaryngológia, vrátane detskej	29,1
PediatRIA	6,0
Plastická chirurgia	2,2
Pneumológia a ftizeológia, vrátane detskej	19,3
Psychiatria, vrátane detskej a gerontopsychiatrie	37,6
Radiačná onkológia	3,3
Reumatológia, vrátane detskej	9,6
Úrazová chirurgia	4,5
Urológia, vrátane detskej	16,4
Vnútorne lekárstvo	47,4

Zdroj: odbor zdravotníctva KSK

2. Zariadenia na poskytovanie jednodňovej zdravotnej starostlivosti

Sú určené na vykonanie chirurgických výkonov v príslušných špecializačných odboroch alebo na vykonanie takých diagnostických výkonov a liečebných výkonov, pri ktorých sa predpokladá, že zdravotný stav osoby bude vyžadovať nepretržitý pobyt osoby na lôžku nepresahujúci 24 hodín. Tento druh zdravotníckeho zariadenia je v súčasnosti v rozvoji a je možné očakávať postupný nárast ich počtu.

3. Polikliniky

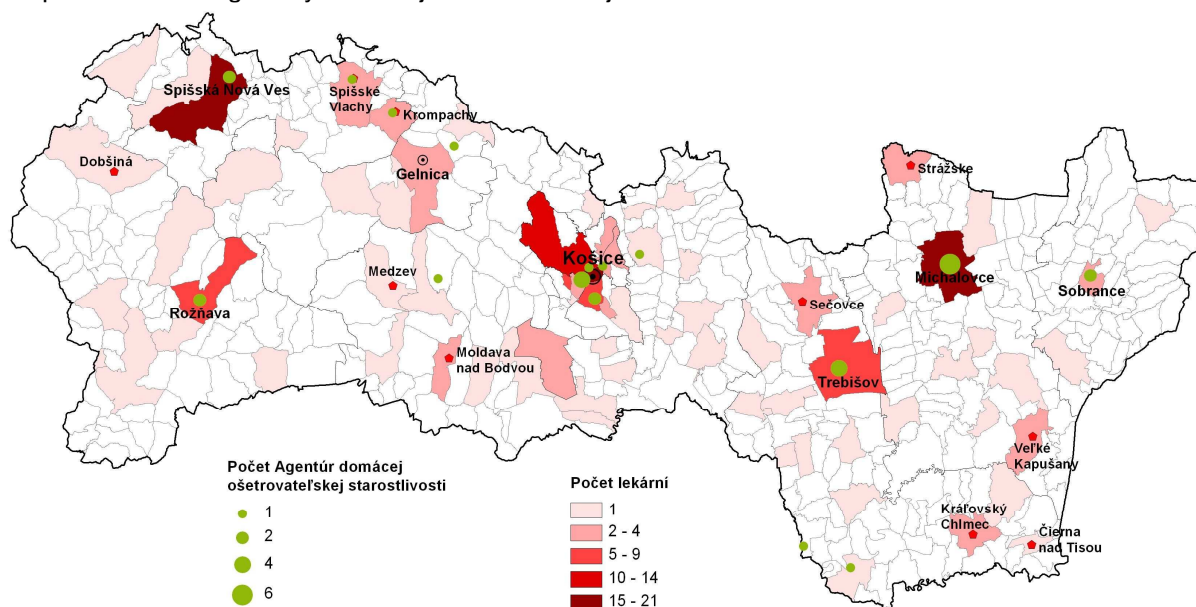
Sú to súbory vzájomne spoločne a jednotne organizovaných ambulancií všeobecnej zdravotnej starostlivosti, ambulancií špecializovanej zdravotnej starostlivosti a zariadení spoločných vyšetrovacích a liečebných zložiek prevádzkovaných spravidla na jednom spoločnom mieste poskytovania zdravotnej starostlivosti.

Košický kraj
Medicínske centrum Košice
Poliklinika Terasa s.r.o. Košice
Ergomed s.r.o. Košice
Mestská poliklinika Sečovce

4. Agentúry domácej ošetrovateľskej starostlivosti (ADOS)

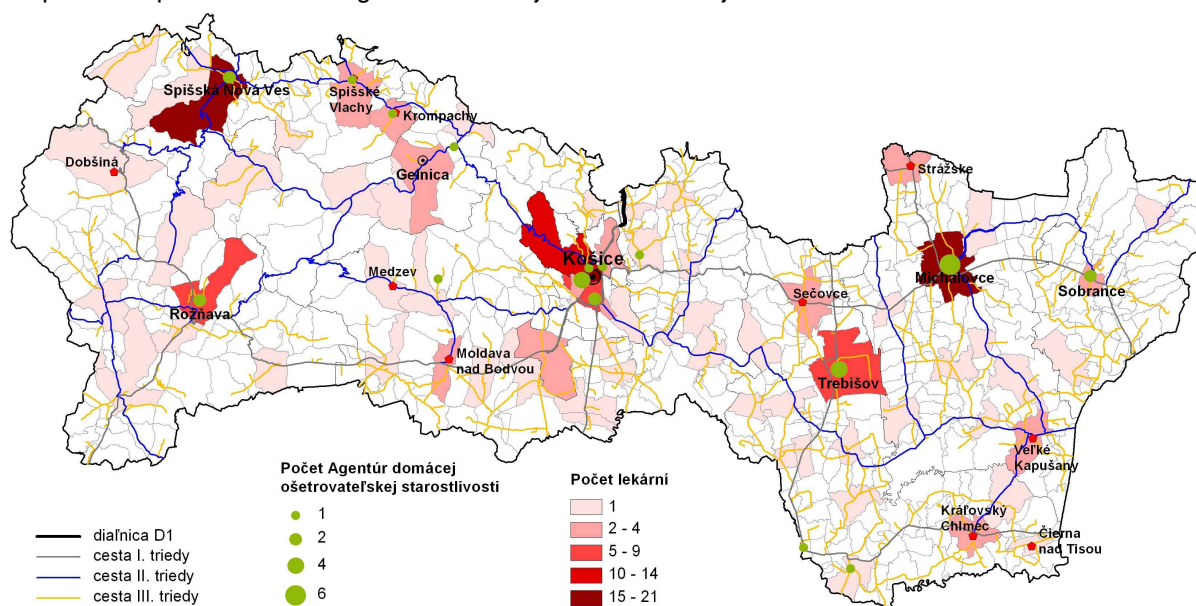
Poskytujú komplexne domácu ošetrovateľskú starostlivosť a pôrodnú asistenciu osobám, pri ktorých sa predpokladá, že ich zdravotný stav si nebude vyžadovať nepretržitý pobyt v zdravotníckom zariadení ústavnej zdravotnej starostlivosti a osobám, ktoré poskytnutie ústavnej zdravotnej starostlivosti odmietli. V súčasnosti ADOS majú v rámci SR značné finančné problémy, pre všetky je určujúcim kritériom ich fungovania limit určený zo strany zdravotných poisťovní, ktorý je nízky, až obmedzujúci. V KSK funguje v súčasnosti 29 ADOS, z toho sú 2 ADOS štátne – v Košiciach a Michalovciach. So špeciálnym zameraním na psychiatrických pacientov funguje v rámci kraja jediná ADOS so sídlom v Michalovciach. Vychádzajúc z legislatívy a z prepočtu na počet obyvateľov – v KSK chýbajú 2 ADOS, a to pre okres Košice – okolie. Najväčšia koncentrácia ADOS je sústredená do väčších sídel. Veľmi slabé zastúpenie majú agentúry najmä v okolí Sečoviec, Veľkých Kapušian, Kráľovského Chlmca, Čiernej nad Tisou, Moldavy nad Bodvou a Gelnice.

Mapa: Lekárne a agentúry domácej ošetrovateľskej starostlivosti

Zdroj: OZ KSK 2010

Mapa: Dostupnosť lekární a agentúr domácej ošetrovateľskej starostlivosti

Zdroj: OZ KSK 2010

5. Mobilný hospic

Je to domáca starostlivosť vykonávaná pracovníkom hospicu. Verejná minimálna sieť je ustanovená najmenej jedným mobilným hospicom na územie samosprávneho kraja. V Košickom kraji je jeden mobilný hospic Spišská katolícka charita.

II. Zdravotnícke zariadenia ústavnej zdravotnej starostlivosti

Sú určené na poskytovanie zdravotnej starostlivosti osobám, ktorých zdravotný stav vyžaduje nepretržité poskytovanie zdravotnej starostlivosti spojené s predpokladaným pobytom na lôžku v zdravotníckom zariadení presahujúcim 24 hodín.

Pôvodne štátne zdravotnícke zariadenia v priamej pôsobnosti Ministerstva zdravotníctva SR (ďalej MZ SR) postupne prechádzali najmä pod zriaďovateľskú pôsobnosť samosprávnych krajov, miest, obcí a právnických osôb. Vychádzajúc zo všeobecných štatistických informácií a ukazovateľov ambulancnej i ústavnej zdravotnej starostlivosti je možné konštatovať, že počet lôžok v zdravotníckych zariadeniach v rámci SR aj KSK má klesajúcu tendenciu, čo je spôsobené postupným rušením nemocničných oddelení, resp. znižovaním počtu nedostatočne využitých lôžok, ktoré z hľadiska ekonomického vytvárajú pre jednotlivé zdravotnícke zariadenia stratu. Podľa zdrojov Národného centra zdravotníckych informácií (ďalej NCZI) SR bolo v roku 2004 v KSK evidovaných 6183 lôžok v zdravotníckych zariadeniach, čo tvorilo vyše 12% z celkového počtu lôžok v zdravotníckych zariadeniach SR. Podľa spracovanej analýzy verejnej siete ústavnej zdravotnej starostlivosti v KSK bolo k 1.1.2007 v rámci KSK evidovaných 5 792 lôžok v 22 ústavných zdravotníckych zariadeniach.

V priebehu nasledujúceho obdobia je predpoklad ďalšieho znižovania lôžok. Najväčší počet lôžok v zdravotníckych zariadeniach v KSK je evidovaný na oddeleniach psychiatrie (724), vnútorného lekárstva (631), chirurgie (540), gynekológie a pôrodnictve (423) a oddeleniach dlhodobo chorých (423).

K 1. januáru 2003 bolo na Košický samosprávny kraj v rámci prechodu kompetencií zo štátnej správy na samosprávu **delimitovaných jedenásť zdravotníckych zariadení**. Snahou KSK bolo riešiť zlepšenie a zníženie zadĺženosti nemocníc. KSK ako prvý naštartoval proces transformácie polikliník na území mesta Košice. Ďalším medzníkom bola „nepriama **transformácia**“ **nemocníc s poliklinikou na akciové spoločnosti** s účinnosťou od 1.12.2005, resp. neziskovú organizáciu s účinnosťou od 1. 1. 2006.

KSK mal vo svojej zriaďovateľskej pôsobnosti nemocnice, ktoré mali právnu formu akciových spoločností : **Nemocnica s poliklinikou Spišská Nová Ves, a.s., Nemocnica s poliklinikou sv. Barbory Rožňava, a.s., Nemocnica s poliklinikou Trebišov, a.s. a Nemocnica s poliklinikou Štefana Kukuru Michalovce, a.s.** Manažment týchto ústavných zdravotníckych zariadení vyvíjal snahu riešiť nepriaznivú ekonomickú situáciu a finančnú poddimenzovanosť investičnými akciami prostredníctvom využitia fondov Európskej únie. Nemocnice pripravili projekty na stavebné úpravy, rekonštrukciu rozvodov, riešenie havarijných situácií a pod. prostredníctvom Operačného programu Zdravotníctvo.

KSK na základe analýzy ekonomickej situácie nemocníc vo svojej zriaďovateľskej pôsobnosti sa rozhodol dosiahnuť zvýšenie kvality poskytovania zdravotnej starostlivosti, efektivity a stability zdravotníckych zariadení prostredníctvom **vstupu strategického partnera**. Zastupiteľstvo KSK dňa **18. apríla 2011 schválilo dočasný prevod akcií štyroch nemocníc v zriaďovateľskej pôsobnosti KSK**. Strategickým partnerom, ktorý vo verejnej obchodnej súťaži ponúkol najvhodnejší návrh zmluvy o dočasnom prevode akcií v štyroch nemocniciach je **Vranovská investičná s.r.o. so sídlom vo Vranove nad Topľou**. Táto spoločnosť preberie akcie štyroch nemocníc na dobu 20 rokov za cenu prevyšujúcu 16 mil. EUR. Nadobudnutie účinnosti zmluvy je podmienené súhlasom mesta Michalovce (spoluvlastník akcií) a súhlasom protimonopolného úradu.

Sedem ústavných zdravotníckych zariadení v Košickom kraji už od roku 2009 úspešne čerpá finančné zdroje z Operačného programu Vzdelávanie prostredníctvom projektu pod názvom: „Zvýšenie vzdelanostnej úrovne zdravotníckych pracovníkov na území Košického kraja II“. Je to neinvestičný projekt v celkovej výške 1,5 mil. EUR, realizovaný v priebehu troch rokov, ktorý prispieva k udržaniu špičkových odborníkov a mladých lekárov, absolvujúcich špecializačné štúdium v kraji. Ústavné zdravotnícke zariadenia sa úspešne zapájajú aj do projektov cezhraničnej spolupráce (najmä so zariadeniami z Maďarska a Ukrajiny), kde je ďalší potenciál využitia finančných zdrojov Európskej únie. Podobné aktivity – príprava projektových zámerov, sa začínajú spúšťať aj v oblasti riešenia zlého technického stavu polikliník v kraji.

Poskytovatelia ústavnej zdravotnej starostlivosti sú v rámci KSK rozmiestnení najmä v sídlach s vyšším počtom obyvateľov. Predmetné zdravotnícke zariadenia poskytujú svoje služby v rámci

spádovej oblasti s prihliadnutím na garanciu slobodnej voľby poskytovateľa zdravotnej starostlivosti. Počet ústavných zdravotníckych zariadení v rámci kraja je vzhľadom k počtu obyvateľov dostatočný.

Medzi zariadenie ústavnej zdravotnej starostlivosti patria **nemocnice a liečebne**.

1. **Nemocnice** poskytujú nepretržite neodkladnú zdravotnú starostlivosť, špecializovanú zdravotnú starostlivosť a s ňou súvisiacu ambulantnú zdravotnú starostlivosť a lekárenskú starostlivosť v nemocničnej lekárni.
 - a) **všeobecné nemocnice** - poskytujú ústavnú zdravotnú starostlivosť na pracoviskách rôznych špecializačných odborov
 - b) **špecializované nemocnice** - poskytujú ústavnú zdravotnú starostlivosť prevažne v jednom špecializačnom odbore, prípadne aj v odboroch s ním súvisiacich.

Tabuľka: Verejná minimálna sieť poskytovateľov ústavnej zdravotnej starostlivosti*

Názov oddelenia/Typ lôžok	Minimálny počet lôžok
Akútne lôžka	3 159
Chronické lôžka	434
Psychiatrické lôžka	556
Spolu	4 149
Vnútorné lekárstvo	476
Infektológia	84
Pneumológia a ftizeológia	136
Neurológia	215
Psychiatria	468
Klinické pracovné lekárstvo a klinická toxikológia	11
Pediatria	262
Gynekológia a pôrodníctvo	356
Chirurgia	488
Ortopédia	105
Urológia	72
Úrazová chirurgia	94
Otorinolaryngológia	87
Oftalmológia	42
Maxilofaciálna chirurgia	10
Dermatovenerológia	40
Klinická onkológia	71
Anestéziológia a intenzívna medicína	68
Algeziológia	20
Fyziatria, balneológia a liečebná rehabilitácia	96
Neurochirurgia	29
Plastická chirurgia	18
Radiačná onkológia	44
Nukleárna medicína	10
Kardiológia	34
Neonatológia a novorodenecké lôžka	174
Geriatría	150
Nefrológia	1
Cievna chirurgia	15
Kardiochirurgia	24
Medicína drogových závislostí	53
Gerontopsychiatria	35
Popáleninové	7
Doliečovacie	84
Ošetrovateľské	10
Dlhodobo chorých	224
Transplantačné	3
Hematológia a transfuziológia	13
Paliatívna medicína	20

* Verejná minimálna sieť poskytovateľov ústavnej zdravotnej starostlivosti je vyjadrená minimálnym počtom lôžok v špecializačných odboroch rozdelených na lôžka určené na poskytovanie ústavnej starostlivosti akútne chorým osobám, chronicky chorým osobám a psychiatricky chorým osobám na územie kraja.

Zdroj: odbor zdravotníctva KSK

Tabuľka: Pevná sieť* poskytovateľov ústavnej zdravotnej starostlivosti

Košický kraj
Košice a Košice – okolie
Rožňava
Spišská Nová ves a Gelnica
Trebišov
Michalovce a Sobrance

* Pevná sieť poskytovateľov ústavnej zdravotnej starostlivosti je ustanovená na územie okresu alebo viacerých okresov najmenej jedným poskytovateľom ústavnej zdravotnej starostlivosti, ktorý poskytuje neodkladnú zdravotnú starostlivosť.

Tabuľka: Koncová sieť poskytovateľov ústavnej zdravotnej starostlivosti

Košický kraj		
Všeobecná nemocnica	Univerzitná nemocnica L. Pasteura	Košice
Všeobecná nemocnica	Detská fakultná nemocnica Košice	Košice
Špecializovaná nemocnica	Východoslovenský ústav srdcových a cievnych chorôb Košice, a. s.	Košice
Špecializovaná nemocnica	Východoslovenský onkologický ústav, a.s.	Košice
Špecializovaná nemocnica	Inštitút nukleárnej a molekulárnej medicíny	Košice
Špecializovaná nemocnica	Centrum pre liečbu drogových závislostí	Košice
Liečebňa	Psychiatrická liečebňa Samuela Bluma Plešivec	Plešivec

Zdroj: odbor zdravotníctva KSK

2. **Liečebne** poskytujú špecializovanú zdravotnú starostlivosť zameranú najmä na poruchy zdravia chronického charakteru so zdĺhavým priebehom liečenia.

Košický kraj
Detská psychiatrická liečebňa, n.o., Hraň
Psychiatrická liečebňa S. Bluma Plešivec
LDCH Poliklinika Veľké Kapušany, n.o.
LDCH RN Sobrance
LDCH Kúpele Štós, a.s.
LDCH Geria s.r.o. Trebišov

Zdroj: odbor zdravotníctva KSK

3. Domy ošetrovateľskej starostlivosti

Poskytujú nepretržitú ošetrovateľskú starostlivosť a rehabilitácia osobám, ktorých zdravotný stav nevyžaduje sústavnú zdravotnú starostlivosť poskytovanú lekárom vrátane zabezpečenia súvisiacej ambulantnej zdravotnej starostlivosti so zameraním na poskytovanie ošetrovateľskej starostlivosti. Súčasťou domu ošetrovateľskej starostlivosti môže byť ošetrovateľský stacionár. Vzhľadom na vysokú chorobnosť a starnutie populácie v ďalšom období bude potrebné umožniť zvýšenie počtu tohto druhu zdravotníckeho zariadenia.

Košický kraj
Dom ošetrovateľskej starostlivosti Poliklinika Veľké Kapušany, n.o.

Zdroj: odbor zdravotníctva KSK

4. Hospice

Poskytujú zdravotnú starostlivosť osobám s nevyliciteľnou, a zároveň pokročilou a aktívne progredujúcou chorobou, ktorá spravidla vedie k smrti. Cieľom zdravotnej starostlivosti poskytovanej v hospici je zlepšenie kvality života, zmiernenie utrpenia týchto osôb a stabilizácia ich zdravotného stavu. Súčasťou hospicu môže byť aj poskytovanie zdravotnej starostlivosti v zdravotníckych zariadeniach ambulantnej zdravotnej starostlivosti vrátane domácej starostlivosti v byte chorého. Verejná minimálna sieť pre hospice je ustanovená najmenej jedným hospicom na územie samosprávneho kraja. Vzhľadom na vysokú chorobnosť a zvyšujúci sa počet onkologických ochorení bude potrebné v budúcnosti umožniť zvýšenie počtu tohto druhu zdravotníckeho zariadenia.

Košický kraj
OZ Hospic Harmónia Slov. N. Mesto
Spišská katolícka charita, účel. zariadenie cirkvi
VŠOÚG sv. Lukáša v Košiciach, n.o.

Zdroj: odbor zdravotníctva KSK

III. Zariadenia lekárenskej starostlivosti

V súčasnom období sa v KSK nachádza 242 lekární a 40 výdajní zdravotníckych pomôcok. Ich najväčšia koncentrácia je vo väčších sídlach, čo súvisí s dopytom po službách lekárenskej starostlivosti. Pri porovnaní počtu lekární s predchádzajúcim obdobím, je možné pozorovať mierny nárast ich počtu.

13.1.6.1.4. Sociálna starostlivosť

V súčasnom období Agentúra na podporu regionálneho rozvoja KSK, n.o. Košice pracuje na **aktualizácii Koncepcie rozvoja sociálnych služieb KSK**, ktorá má byť ukončená do konca roka 2011. Z uvedeného dôvodu **pre potreby aktualizácie PHSR KSK vychádzame z dostupných štatistických údajov o zariadeniach sociálnej starostlivosti a počtoch poberateľov dôchodkov.**

Sociálne služby

Sociálne služby sú dynamicky sa meniacim systémom. Od roku 2009 sa poskytujú v súlade so **zákonom č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení zákona č. 317/2009 Z. z. v znení neskorších predpisov** (ďalej len „zákon o sociálnych službách“).

Zákon o sociálnych službách upravuje právne vzťahy a podmienky poskytovania sociálnych služieb, ktorých **cieľom je podporovať sociálne začlenenie občanov a uspokojovať sociálne potreby ľudí v nepriaznivej sociálnej situácii.**

Za **nepriaznivú sociálnu situáciu** sa považuje stav sociálnej núdze fyzickej osoby, rodiny a komunity, v ktorom sa táto osoba, rodina, komunita nachádza z dôvodu, že nemá zabezpečené základné životné potreby, pre svoje životné návyky, pre spôsob života, pre ťažké zdravotné postihnutie alebo nepriaznivý zdravotný stav, pre dovŕšenie dôchodkového veku, pre výkon opatrovania fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím, pre ohrozenie správaním iných fyzických osôb alebo z dôvodu, že sa stala obeťou obchodovania s ľuďmi.

Zákon o sociálnych službách **rozdeľuje sociálne služby** do niekoľkých skupín, v závislosti od povahy nepriaznivej sociálnej situácie alebo od cieľovej skupiny, ktorej sú určené, a to na:

- sociálne služby na zabezpečenie nevyhnutných podmienok na uspokojovanie základných životných potrieb,
- sociálne služby na podporu rodiny s deťmi,
- sociálne služby na riešenie nepriaznivej sociálnej situácie z dôvodu ťažkého zdravotného postihnutia, nepriaznivého zdravotného stavu alebo z dôvodu dovŕšenia dôchodkového veku,
- sociálne služby s použitím telekomunikačných technológií,
- podporné služby.

V Košickom kraji ku koncu roka 2009 bolo spolu 119 zariadení sociálnych služieb s počtom 5 524 miest. Najvyšší počet miest bolo v okrese Michalovce (1 026 miest). V zariadeniach pre seniorov bolo spolu 1 803 miest, najviac v meste Košice.

Tabuľka: Počet sociálnych zariadení v Košickom kraji, rok 2009

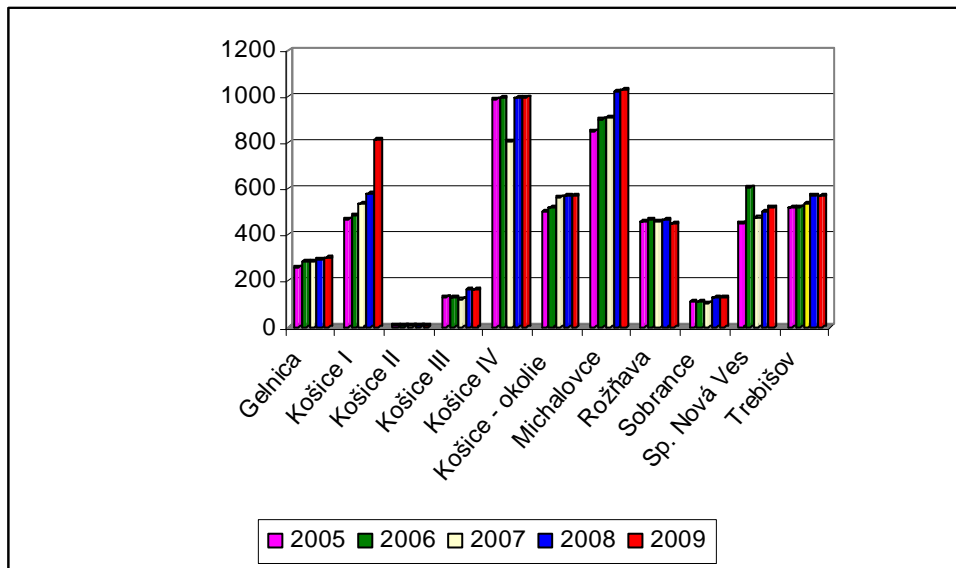
Okres, kraj	Počet zariadení	Počet miest k 31.12. spolu	Počet miest v zariadeniach pre seniorov	Počet miest v DSS pre postihnutých dospelých	Počet miest v DSS pre postihnuté deti	Počet miest v detských domovoch
Gelnica	6	297	61	52	86	54
Košice I	14	808	283	62	12	100
Košice II	1	10	0	0	0	0
Košice III	4	160	0	0	0	65
Košice IV	13	997	542	80	198	44
Košice-okolie	11	568	122	309	0	115
Michalovce	19	1 026	362	213	104	175
Rožňava	10	445	70	226	0	95
Sobrance	7	124	10	0	0	90

Okres, kraj	Počet zariadení	Počet miest k 31.12. spolu	Počet miest v zariadeniach pre seniorov	Počet miest v DSS pre postihnutých dospelých	Počet miest v DSS pre postihnuté deti	Počet miest v detských domovoch
Sp. Nová Ves	16	520	189	164	39	55
Trebišov	18	569	164	151	0	110
Košický kraj	119	5 524	1 803	1210	439	903

Zdroj: SÚ SR, Regionálna databáza

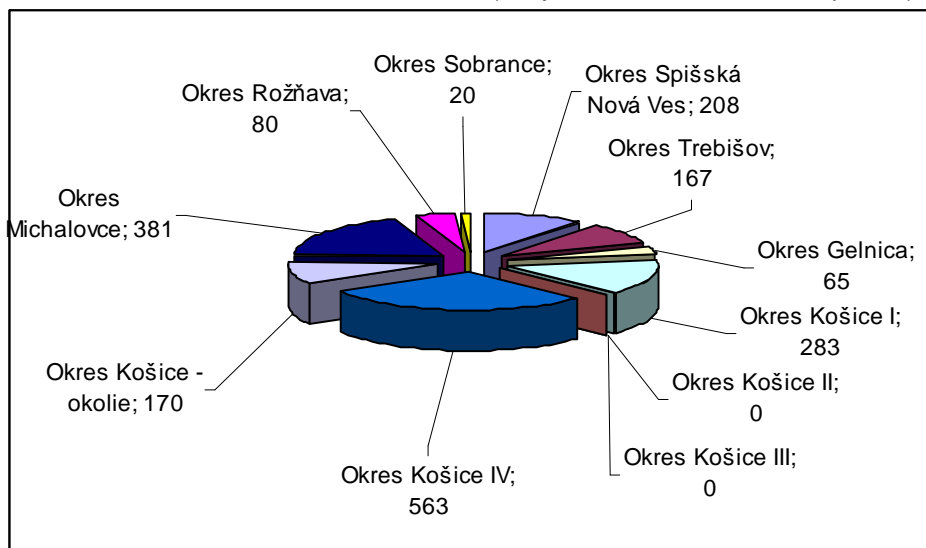
Počet zariadení sociálnej starostlivosti sa v okresoch Košického kraja v rokoch 2005 – 2006 mierne zvyšoval, opačný trend bol v okrese Košice-okolie.

Graf: Vývoj počtu miest v sociálnych zariadeniach v Košickom kraji, rok 2009

Najviac miest v domovoch dôchodcov bolo v okrese Košice IV (563) a v okrese Michalovce (381).

Graf: Počet miest v domovoch dôchodcov, rok 2008 (údaj za rok 2009 nebol k dispozícii)

Tabuľka: Výdavky na dôchodky v Košickom kraji v EUR, rok 2008

Okres	Výdavky na dôchodky v Eur
Gelnica	25 586 503,35
Košice I	85 598 984,27
Košice II	75 343 623,45
Košice III	18 407 455,35

Okres	Výdavky na dôchodky v Eur
Košice IV	30 305 815,57
Košice - okolie	85 549 923,65
Michalovce	87 007 037,11
Rožňava	49 839 075,88
Sobrance	21 132 111,80
Spišská Nová Ves	70 279 559,18
Trebišov	76 758 115,91

Zdroj: SÚ SR, Regionálna databáza

Dôchodky

Priemerná výška dôchodkov v Košickom kraji dosahuje u všetkých typov dôchodkov priemer SR. Územné rozloženie príjemcov dôchodkov zodpovedá počtu obyvateľov.

V priebehu rokov 2004 – 2009 sa postupne zvyšoval počet dôchodcov, ako aj počet vyplácaných dôchodkov, čo úzko súvisí s vekovou štruktúrou obyvateľstva a jeho postupným starnutím. Počet vyplácaných dôchodkov v Košickom kraji dosiahol v roku 2009 počet 215 671, z čoho 57,4% bolo starobných dôchodkov. Priemerná mesačná výška vyplatených sólo dôchodkov bola v roku 2009 na úrovni 323,40 EUR, pričom najvyššiu úroveň dosahovali starobné dôchodky (344,68 EUR), najnižšiu vdovecké (155,65 EUR) a sirotské dôchodky (121,39 EUR).

Tabuľka: Počet dôchodcov, ktorým sa vyplácal dôchodok, počet vyplatených dôchodkov a priemerná výška dôchodkov k 31.12. v okresoch Košického kraja v rokoch 2005 – 2009

Rok	Počet dôchodcov spolu	Počet vyplatených dôchodkov spolu	z toho					Priemerná mesačná výška vyplatených sólo dôchodkov (EUR)
			starobný	invalidný	vdovský	vdovecký	sirotský	
2004	167 556	202 873	103 556	46 078	43 722	748	5 352	219,01
2005	167 950	203 947	122 845	27 692	43 436	1 151	5 069	241,15
2006	169 269	206 051	121 770	28 063	43 144	1 814	4 807	259,21
2007	171 197	210 407	121 668	29 924	43 269	3 958	4 722	280,29
2008	174 393	214 238	122 540	30 711	43 270	4 342	4 682	298,58
2009	175 455	215 671	123 702	31 308	43 084	4 618	4 359	323,40

Zdroj: SÚ SR, Regionálna databáza

Za pozornosť stojí aj významný rozdiel medzi počtom príjemcov vdovských (pre ženy) a vdoveckých (pre mužov) dôchodkov. Táto situácia je ovplyvnená demografickým faktorom, kde predpoklad na dožitie je u žien všeobecne vyšší než u mužov.

Vyplatené dôchodky v roku 2009 mali mierne stúpajúcu tendenciu. V roku 2009 bol dôchodok vyplatený 175,5 tis. poberateľom, pričom priemerná výška mesačného dôchodku bola vo výške 323,4 EUR. Najviac bolo starobných dôchodkov v počte 215,7 tis. poberateľov, priemerná výška vyplácaných sólo dôchodkov bola 345 mil. EUR.

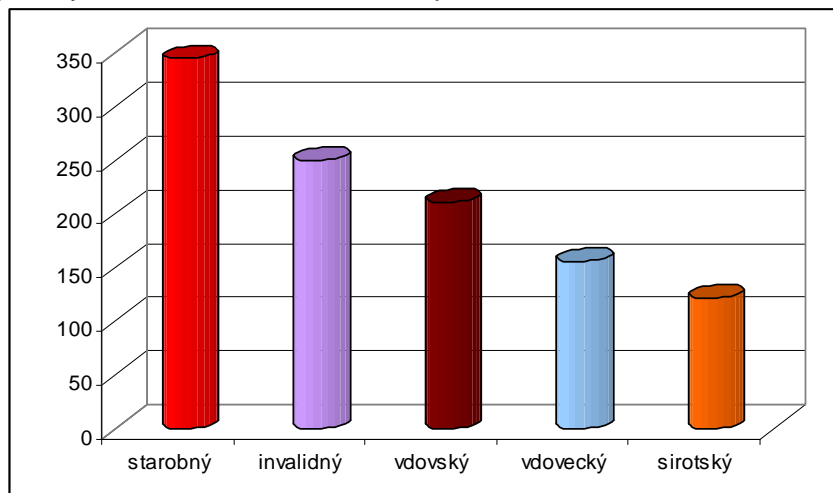
Priemerná mesačná výška vyplácaných dôchodkov sa v rokoch 2005 – 2009 mierne zvyšovala. V roku 2009 oproti roku 2005 sa zvýšila o 34%

Tabuľka: Vývoj vyplatených dôchodkov, výška vyplatených dôchodkov

	Počet dôchodcov, ktorým sa vyplácal dôchodok		Počet vyplácaných dôchodkov		Priemerná mesačná výška vyplácaných sólo dôchodkov (EUR)	
	2005	2009	2005	2009	2005	2009
Košický kraj	167 950	175 455	203 947	215 671	241,15	323,4
starobný	122 845	123 702	122 845	123 702	258,08	344,68
invalidný	27 692	31 308	27 692	31 308	192,66	249,95
vdovský	8 158	6 781	43 436	43 084	165,87	211,28
vdovecký	432	705	1 151	4 618	104,56	155,65
sirotský	5 069	4 539	5 069	4 539	74,32	121,39

Zdroj: SÚ SR, Regionálna databáza

Graf: Výška vyplatených dôchodkov v Košickom kraji v roku 2009

Zdroj: ŠÚ SR, Regionálna databáza

Dávky v hmotnej núdzi

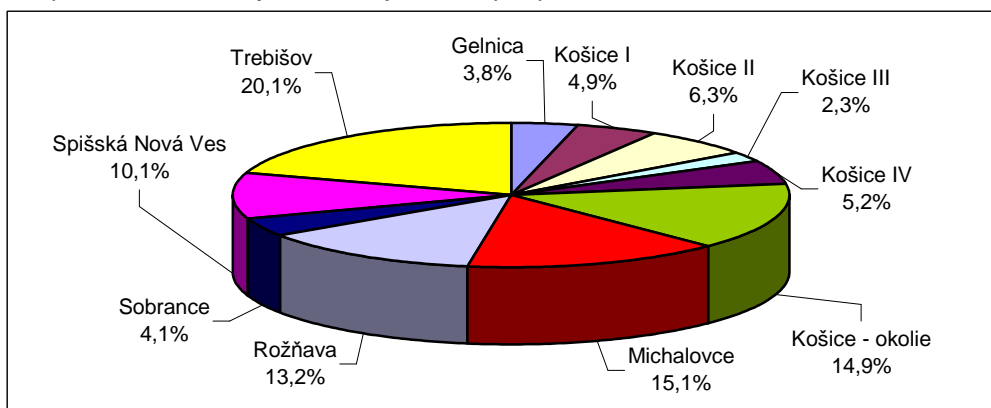
Počet poberateľov dávok v hmotnej núdzi a príspevkov k dávke v Košickom kraji v priebehu rokov 2005 – 2009 bol okolo 40 000 osôb, čo predstavuje približne 5% z celkovej populácie Košického kraja. Ku koncu roka 2009 bolo evidovaných spolu 41 491 poberateľov dávok v hmotnej núdzi a príspevkov k dávke. V porovnaní s rokom 2005 počet poberateľov dávok sa v roku 2009 zvýšil v okresoch Rožňava, Košice-okolie, Michalovce, Spišská Nová Ves a Trebišov. Poklesol počet poberateľov v okresoch mesta Košice.

Tabuľka: Vývoj počtu poberateľov dávok v hmotnej núdzi a príspevkov k dávke k 31.12.

Územie	2005	2006	2007	2008	2009	Index 2009/2005
Gelnica	1 579	1 745	1 565	1 386	1 581	100,1
Košice I	2 311	2 478	2 166	1 746	2 016	87,2
Košice II	2 668	2 918	2 604	2 245	2 616	98,1
Košice III	1 250	1 199	989	790	941	75,3
Košice IV	2 356	2 534	2 212	1 899	2 162	91,8
Košice - okolie	5 859	6 673	5 952	5 033	6 202	105,9
Michalovce	5 919	6 539	6 051	5 288	6 250	105,6
Rožňava	4 842	5 360	4 975	4 529	5 489	113,4
Sobrance	1 695	2 025	1 704	1 519	1 691	99,8
Spišská Nová Ves	4 053	4 452	3 957	3 461	4 203	103,7
Trebišov	8 109	9 764	8 227	7 046	8 340	102,8
Košický kraj	40 641	45 687	40 402	34 942	41 491	102,1

Zdroj: ÚPSVAR SR

Graf: Podiel poberateľov dávky v hmotnej núdzi a príspevkov k dávke k 31. 12. 2009

Zdroj: ÚPSVAR SR

Z územného hľadiska bol najvyšší podiel poberateľov v okrese Trebišov, kde bolo až 20% všetkých poberateľov dávok v hmotnej núdzi a príspevkov k dávke kraja, na druhej pozícii bol okres Michalovce.